

DARBININKAS

Vol. LXXVIII, Nr. 33
Rugpjūčio - August 27, 1993 Penktadienis-Friday

SECOND-CLASS
Postage paid at Brooklyn, N.Y.

341 Highland Blvd. Kaina
Brooklyn, N.Y. 11207 \$ 1.00

LIETUVOJE IR APIE LIETUVĄ

-- **Europos Tarybos** parlamentinės asamblėjos prezidentas Miguel Angel Martinez rugpjūčio 25 d. atvyko į Lietuvą su dviejų dienų oficialiu vizitu. Svečias susitiko su Lietuvos Prezidentu A. Brazausku, Seimo pirmininku Č. Juršėnu, ministru pirmininku A. Šleževičiumi. ET parlamentinės asamblėjos prezidentas taip pat susitiko su užsienio reikalų ministru P. Gyliu bei teisingumo ministru J. Prapiesčiu. Vizito metu aptarta ET politinė reikšmė, šios organizacijos institucinės reformos gairės, Lietuvos vaidmuo Europos Taryboje.

-- **Trijų Baltijos valstybių** prezidentai susitinka rugpjūčio 27 d. Rygoje. Latvijos prezidento kanceliarija pranešė, kad susitikime numatoma pasirašyti trišalę laisvos prekybos sutartį ir kitus su ja susijusius tarptautinius susitarimus. Bus aptarti santykiai su Rusija ir Rusijos kariuomenės išvedimo iš Baltijos šalių eiga. Latvijos prezidentas G. Ulmanis kaimyninių valstybių prezidentams priminė, kad dar 1922 m. tuometinis Latvijos užsienio reikalų ministras Zigfridas Mejerovičs siūlė sukurti Baltijos šalių uniją. Šis klausimas taip pat bus svarstomas prezidentų susitikime.

-- **Vytautui Kazui Jonynui**, JAV lietuvių dailininkui, rugpjūčio 19 d. Lietuvos Prezidentas A. Brazauskas įteikė ypatingo valstybinio pasižymėjimo simbolį - Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordiną. Įteikiant apdovanojimą, dalyvavo ir dailininko dukra, prancūzų literatūros profesorė Giedra Jonaitytė-Tronconė.

-- **Popiežius į Lietuvą** atvyksta rugsėjo 4 d., šeštadienį, Italijos lėktuvu. Jis nusileis Vilniaus aerouoste. 15 valandą - sutikimo ceremonija. Dar derinama, kur Šv. Tėvas nusileis kitą dieną, vykdamas į Kauną - Karmėlavoje ar P. Vileišio aikštėje.

-- **Popiežiaus apsilankymo** bažnytinio komiteto rūpesčiu parengtas specialus informacinis leidinys Lietuvos svečiams, maldininkams, užsienio žurnalistams. Čia skaitytojais galės rasti enciklopedinių duomenų apie Lietuvą, trumpą krašto istorijos apžvalgą, susipažinti su žymiaisiais šių dienų valstybės ir visuomenės veikėjais. Lietuvos muzikų rėmimo fondas parengė giesmių rinkinį "Tekamba giesmės".

-- **Popiežiaus vizitui** skirtos maldos kortelės ir plakatai jau atspausdinti. Vienoje maldos kortelių pusėje - Popiežiaus Jono Pauliaus II atvaizdas, o kitoje - maldos už Šventąjį Tėvą tekstas. Ir maldos kortelių, ir plakatų išspausdinta labai daug. Popiežiaus apsilankymo Lietuvoje komitetas šių leidinių paketis dabar siunčia į vyskupijas, o iš ten bus skirstoma parapijoms.

-- **Lietuvos bankas** tikisi atkovoti \$3 milijonus iš kompanijos "US Banknote Corporation" (ši korporacija spausdino litus), kaip kompensaciją už Lietuvos nuostolius, patirtus atspausdinus brokuotus litus. Tačiau kompanija nelinkusi taip lengvai išsiskirti su pinigais - litų gamybos skandalas tebesitęsias.

ARTĖJA OKUPANTŲ IŠĖJIMO DIENA

— Ar Lietuva taps laisva, kai ją paliks paskutinis Rusijos kareivis? —

Rugpjūčio 31-oji turėtų įeiti į Lietuvos istoriją kaip Lietuvos aneksijos ir okupacijos bei Antrojo Pasaulinio karo pabaigos diena. Rugsėjo 1-oji diena turėtų Lietuvoje išaušti visai kitomis spalvomis: Lietuvos šešiamečiai eis tą dieną pirmą kartą mokyklon, jie jau nesutiks rusų kareivio savo kelyje, - ta diena turėtų tapti naujo Lietuvos nepriklausomybės etapo, kada Lietuvos žemės nebetryps okupanto batai, pradžia.

Tačiau artėjanti šventė paskutiniosiomis rugpjūčio dienomis apsiniaukė nuo Rusijos oficialių atstovų pareiškimų, o taip pat nuo Lietuvos Prezidento ir užsienio reikalų ministro nuolaidų bei sprendimų, daromų už Lietuvos derybų delegacijos su Rusija nugaros.

Lietuvos Prezidentas A. Brazauskas pasidavė Rusijos daromam šantažui dėl žalos, padarytos okupacijos metais, atlyginimo. Į panašius Rusijos išpuolius nei Estija, nei Latvija nereaguodavo, o tik patvirtindavo užsienyje vyraujančią nuomonę, kad Rusijos kariuomenė iš Baltijos kraštų turi būti išvesta besąlygiškai. Brazauskas pasiuntė kažkokį slapta tekstą Rusijai bei derybų delegacijos žinios, kas dabar trukdo bet kokioms deryboms tarp Lietuvos ir Rusijos.

Seimo deputatas R. Ozolas pareiškė: "mes negauname teigiamo rezultato kaip tik dėl to, kad ana pusė jau iš anksto žino, ką mes jai pateiksime. Valstybės išdavimo kol kas nėra, bet tokia

galimybė yra. Jei išduodama viena paslaptis, gali būti išduotos ir interesus, o intereso išdavimas yra jau valstybės išdavimas".

Lietuvos piliečiai yra pareiškę savo valią dėl žalos atlyginimo referendumu. Rezultatas Lietuvos Prezidentui yra žinomas - 68,7% Lietuvos piliečių reikalauja, kad Rusija atlygintų žalą, padarytą okupacijos metais. Brazauskas negali šio fakto ignoruoti ir priiminti sprendimus, neatitinkančius Lietuvos piliečių valios ir valstybės interesus.

1940 - 1941 metų sovietų okupacijos politiniai kaliniai ir tremtiniai parašė savo nuomonę apie paskutinius politinius įvykius Lietuvoje ("Lietuvos Aidas", rugpjūčio 10 d., 1993): "Mus stulbina, kad susitarimų projektai rengiami slapta nuo spaudos ir kitų informacijos priemonių, t.y. slapta nuo Lietuvos žmonių. Prsiminkime - Ribbentropo-Molotovo paktas taip pat buvo ruošiamas slapta. Nuostabu ir keista, kad delegacijoje nėra nė vieno buvusio politinio kalinio ir tremtinio, kurie turi ką pasakyti apie sovietų žalą, padarytą Lietuvai, ir teisę pareiklauti kompensacijų už vergišką darbą Rusijos miškuose ir rūdymuose, už nužudytus ir numarintus badu mūsų artimuosius, pensijų tiems, kas išliko gyvi.

Po šių metų rugpjūčio 4 dienos spaudos konferencijos, kurioje dalyvavo Prezidentas ir užsienio reikalų ministras, pasidarė aišku,

kad nenorima nei spaudai, nei visuomenei pasakyti tiesos apie numatomus sutarties projektus".

Seimo narys, opozicijos lyderis Vytautas Landsbergis labai greitai reagavo į slaptuosius dokumentus, kuriuos rengia Prezidentas: "kariuomenės išvedimą, dėl kurio jau buvo susitarta ir tarptautinėse sferose įtvirtinata, jog tai demokratinės Rusijos kaip SSSR teisių ir išpareigojimų paveldėtojos absoliuti pareiga, - tą kariuomenės išvedimą stengiamasi vėl paversti "derybų objektu". Čia, žinoma, glūdi esminis Rusijos interesas, bet nuo pavasario šia rusiška kryptimi gerokai padirbėjo ir LDDP politikai".

Dalius Stancikas "Naujajame Dienovidyje" (rugpjūčio 13 d., 1993) nagrinėja galimos Rusijos ekonominės okupacijos pavojų, siekiant išlaikyti savo politinius principus ir tikslus: "Nepateisinama ir vyriausybės svarstymai 'už skolas Rusijai' atiduoti naftotiekį, dujotiekį ir kitus strateginius objektus. Turėdama unikalią galimybę kontroliuoti Rusijos tranzitą į Karaliaučiaus sritį ir į Vakarus, Lietuvos valdžia savanoriškai jos atsisako. O gal kaip tik mes, o ne Rusija, galėtume diktuoti savo sąlygas? Dujotiekis, Ignalinos atominė elektrinė ir kt. leidžia mums žė didesnės rizikos pripažinti Čėčėnijos ir Totorijos respublikas, turtingas nafta ir dujomis. Deja, iki šiol šokama pagal rusų 'garmašką', bijoma kilstelėti galvą".

(nukelta į 5 psl.)

Dalis skautų jubiliejinėje 75-mečio stovykloje Palangoje Viktoro Kapočiaus nuotr.

POPIEŽIUS SKELBIA MISIJŲ DIENĄ

Vatikane ką tik paskelbtas Popiežiaus kreipimosi šiemetinės pasaulinės misijų dienos proga tekstas. Šiemet pasaulinė misijų diena bus minima spalio 17-ąją.

Pasaulinė misijų diena buvo įsteigta pirmiausia tam, kad visas katalikų pasaulis ir geros valios žmonės prisimintų savo pareigą malda ir medžiaginėms priemonėms paremti visame pasaulyje dirbančius misijonierius.

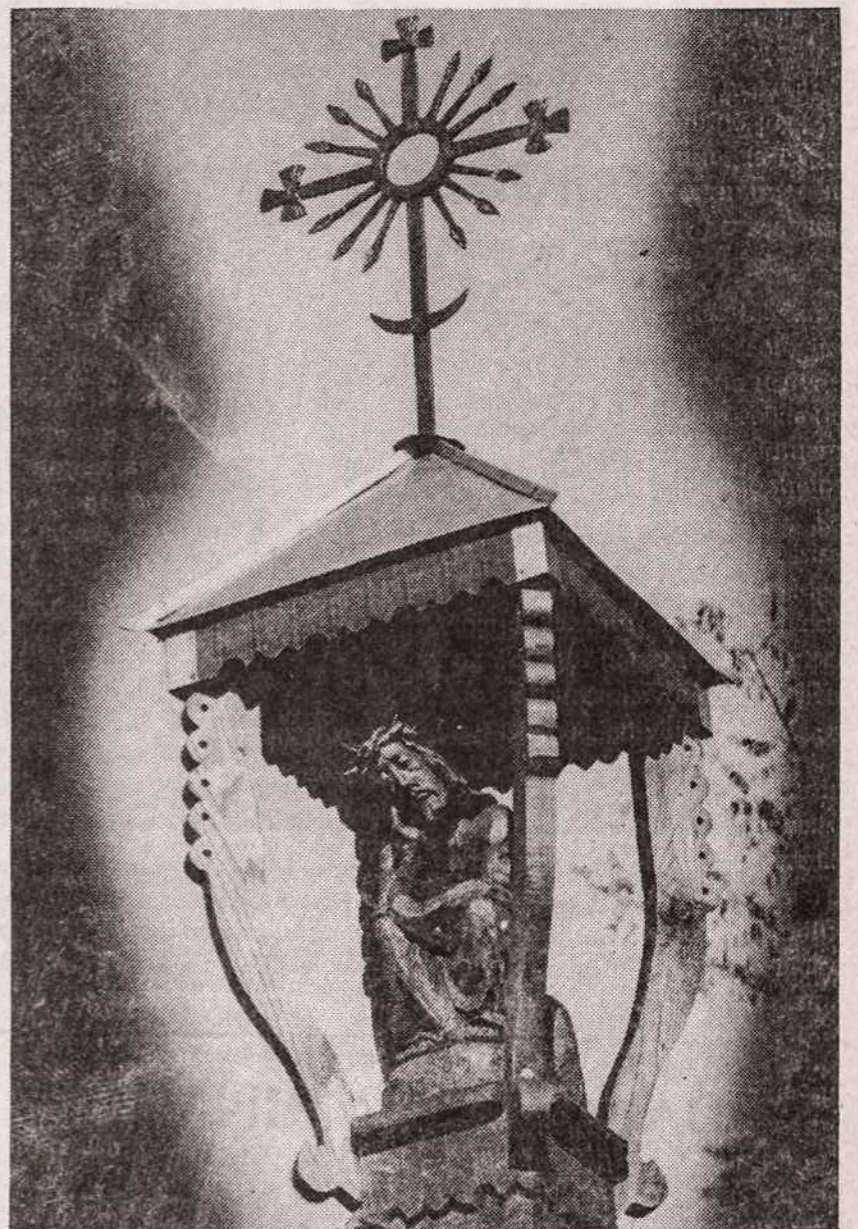
Savo kreipimesi šių metų pasaulinės misijų dienos proga Jonas Paulius II pirmiausia primena tiek praityje, tiek ir šiais laikais misijonierių herojišką Kristaus liudijimą, neretai užantspauduotą pralietu savo krauju. Kankinių pavyzdys turi paskatinti visą tikinčiųjų pasaulį gyventi sąmoningą ir prasmingą krikščionišką gyvenimą.

Apaštalavimas yra kiekvieno krikščionio pareiga, — rašo Šv. Tėvas. Dėl to šeimų tėvai, vaikai ir jaunimo auklėtojai, diegdami vaikams krikščioniškas vertybes, formuodami asmenybes, turi daug dėmesio skirti ir šiam mi-

sjonieriškam kiekvieno pakrikštytojo pašaukimui".

Toliau Popiežius kreipiasi į jaunimą, kurio liudijimas yra ypatingai veiksmingas. Jauni žmonės savo energiją, savo veržlumą gali ir turi nukreipti į bažnytinės veiklos ir nuoseklaus krikščioniško gyvenimo plotmę.

Galop, šiemetiniame kreipimesi pasaulinės misijų dienos proga, Šv. Tėvas ragina visus pagal išgales aukomis paremti plačiajame pasaulyje Kristaus Gerąją Naujieną skelbiančius misijonierius; prisidėti prie Bažnyčios humanitarinių ir socialinių projektų trečiojo pasaulio kraštuose. Baigdamas, Šv. Tėvas primena, kad pati veiksmingiausia priemonė yra malda už misijonierius ir misijų kraštų žmones.

Lietuviškas koplytstulpis Budapešto kapinėse pastatytas ten palaidotiems sukilimo dalyviams prisiminti. Algimanto Žižiuo nuotr.

DR. A. EIDINTO VEIKLOS PĖDSAKAIS

— Ar nuširdus kovotojas už sovietinę santvarką Lietuvoje taps nepriklausomos Lietuvos ambasadoriumi JAV? —

1988 m. rugpjūčio 23 d. Vilniaus Vingio parke susirinko tūkstančiai Lietuvos žmonių, kad pasmerktų Molotovo-Ribbentropo slaptuosius dokumentus ir jų išdavus. 1988 m. rugsejo 28 d. Vilniuje, šalia Katedros aikštės (nes pačią aikštę buvo apsupę milicijos ir saugumo darbuotojai) Lietuvos žmonės minėjo kitą skaudžią Lietuvai datą, kada Vokietija pardavė Lietuvą Sovietų Sąjungai. Tą dieną sovietinė milicija sumušė ir suėmė dešimtis žmonių. Guminėmis lazdomis buvo daužomi nekalti žmonės, jų tarpe moterys ir vaikai, kurie norėjo tik vieno - tiesos ir laisvės. Sovietų sistema, kuriai M. Gorbačiovas bandė uždėti "žmogišką veidą", parodė savo tikrąjį - suteptą represijomis ir žudynėmis.

Nei 1988 m. rugpjūčio 23 d., nei rugsėjo 28 d. įvykiuose dr. Alfonsas Eidintas, tikriausiai, nedalyvavo dėl vienos vienintelės priežasties - jis buvo užsiėmęs Antano Smetonos veiklos tyrinėjimu.

1988 m. žurnalo "Kultūros barai" rugsėjo mėnesio numeryje patalpinta Alfonso Eidinto straipsnio "Antano Smetonos veiklos pėdsakais" penktoji dalis, kuri vadinasi "Buvusiųjų Lietuvos diplomatų planai ir JAV oficialiųjų atstovų pozicija".

Jau pačioje pradžioje Eidintas atskleidžia savo nuomonę apie nepriklausomos Lietuvos diplomatų, kurie po okupacijos stengėsi išlaikyti nepriklausomos Lietuvos pozicijas:

"Buržuazinės Lietuvos Respublikos diplomatų pozicija Smetonos, kaip buvusio prezidento ir pabėgėlio, atžvilgiu buvo aiškiai dvejojama. Tose šalyse, kuriose Lietuvos atstovybės buvo panaikintos ir perduotos TSR konsulatų ar pasiuntinybių žinion, likę be darbo ir atsisakę grįžti Tarybų Lietuvos diplomatai vadino save, kaip ir Smetona, tremtiniais, nuskriaustaisiais..."

Netrukus pasirodo ir pirmieji A. Smetonos veiklos įvertinimai: "Nepaisydamas 'savų' diplomatų patarimų, perspėjimų ir rekomendacijų, Smetona savo, kaip JAV svečio, teise, bandė plėtoti aktyviai

antitarybinę veiklą. Kadangi ta veikla buvo vykdoma JAV, TSRS sąjungininkės kare, teritorijoje, tai Smetona susilaukė ryžtingos pažangiujų JAV lietuvių reakcijos - buvo pareikšta nuomonė, jog JAV dalyvavimas kare prieš fašistinę Vokietiją yra nesuderinamas su Smetonos įsileidimu ir prieglauda Jungtinėse Valstijose".

Taigi, dr. Eidintas teigiamai įvertina komunistinės ideologijos paveiktą, atitolusių nuo realybės Lietuvoje, JAV lietuvių veiklą (jei ji iš viso tokia buvo). Jie vadinami pažangiaisiais ir šis žodis jo straipsnyje toli gražu neparašytas kabutėse. Dr. Eidintas, tvirtai įsivaivinęs marksistinės-lenininės ideologijos klasinius principus, įvertina išėjimą lietuvių ir A. Smetonos pastangas kovoti prieš sovietinę sistemą Lietuvoje:

"Todėl iš savo siaurų klasinių pozicijų neįgdomi tarybinio valstybingumo Pabaltijyje teisėtumą, buržuaziniai išėjimo sluoksniai ir pats Smetona tebeuoselejo vilti, kad jie dar bus reikalingi Vakarų valstybių kovoje prieš socializmą ir TSRS".

Dr. Eidintas, kaip reikia suprasti, neneigia "tarybinio valstybingumo Pabaltijyje teisėtumą", okupaciją pavadindamas "tarybinio valstybingumu", o nusikaltimą prieš žmoniją - "teisėtumu".

Toliau straipsnyje smulkiai nagrinėjamos to meto pasaulio politinės peripetijos dėl Baltijos šalių:

"Anglijos vyriausybė vengė oficialiai pripažinti Tarybų valdžios atkūrimą Pabaltijio valstybėse ir jų išjungimą Tarybų Sąjungai. Pasinaudodami ta aplinkybe, Londone buvę nuvertę Pabaltijio buržuazinių režimų atstovai vis labiau aktyvėjo. Tai, žinoma, negalėjo nedrumsti sąjungininkų santykių atmosferos. Suprantama, Tarybų Sąjunga norėjo sureguliuoti šį klausimą".

Taigi, Eidintas be jokios abejonės vadina teisėtąsias Pabaltijio valstybių sistemas "buržuaziniais režimais", o Lietuvos okupaciją ir aneksiją "Tarybų valdžios atkūrimu Pabaltijio valstybėse".

(nukelta į 4 psl.)

NYS senatorius Seraphin R. Maltese ir NYC Councilman Walter Ward, abu geri draugai. Walter Ward ilgus metus buvo councilman, kandidavo ir dabar naujam terminui. Jis yra nuoširdus lietuvių draugas, miesto taryboje išrūpina Lietuvos nepriklausomybės šventės rezoliuciją, visada atsilanko į šventės minėjimus, asmeniškai įteikia rezoliuciją.

VIS DAUGIAU KRIMINALINIŲ NUSIKALTIMŲ

Advokato Povilo Žumbakio komentarai, transliuoti Chicagoje 1993 m. rugpjūčio 15 d. per "Amerikos Lietuvių Radijo" programą, kuriai vadovauja Anatolijus Šlutas.

Nereikia daug pažinti dabartinę Lietuvą, kad suprastume gyventojų rūpestį dėl išsiplėtusių kriminalinių nusikaltimų. Vagystės, plėšikavimai, išniekinimai, pastatų sprogdinimai, žudynės, organizuota kriminalinė veikla — Lietuvoje dažnai vadinama "reketu" ar "mafijos" veikla.

Lietuvos žmonės nėra pripratę taip dažnai skaityti apie nusikaltimus, apie neefektingą policijos veiklą. Senais sovietiniais laikais taip nebūdavo. O jei ir būdavo, valdžios laikraščiai paskelbdavo tik tuos nusikaltimus, kuriuos ji galėjo atskleisti arba domėjosi. Anais laikais nusikaltimai buvo kitaip suprastai. (Ar teko skaityti sovietinėje spaudoje apie KP pareigūnų neteisėtai įgytus turtus? Namus, sodus, užsienio banko sąskaitas, privačius medžioklių miškus? Ar tai nesiskaitė "reketavimas"?)

Sunku susidaryti tikslų vaizdą, kiek nusikaltimų buvo prieš nepriklausomybę Lietuvoje. Reikia manyti, kad paprastų kriminalinių nusikaltimų yra daugiau šiuo metu.

Kodėl taip yra? Daug kas kaltina demokratiją. Kiti kapitalizmą. Dar kiti Landsbergį — nors tie kaltinimai, po metų partiečių valdžios kiek išblėso.

Nesvarbu kokie paaiškinimai bebūtų, kokios sociologinės ar politinės priežastys — lietuviams atsibodo kriminalistų veikla.

Nors manyčiau, kad Vilniuje naktį yra žymiai saugiau vaikščioti negu Chicago's Marquette Parke dienos metu, vienok mums reikia suprasti mūsų tautiečių susirūpinimą.

Mes, vakariečiai tikėjome, kad partijos atstovai tą žmonių nerimą supras ir mokės išnaudoti. Štai liepos 13-os dienos partiečių išleistas įstatymas "Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo papildymo", atitiko ankstyvesniam būdai daryti tvarką. Šis įstatymas yra panašus į Prezidento Brazausko paruoštą įstatymą riboti susirinkimų ir demonstracijų eigą. Partiečių įstatymų kryptis yra aiški.

Šis naujas įstatymo "papildymas" yra "laikinas"... tik keliems mėnesiams. Tuo partiečiai norėję nuraminti tautą, kad nėra visam grįžtama į seną sovietinį režimą, tik laikinai...!

Reikia atsiminti: beveik visos diktatūros, beveik visi totalitariniai kraštai, ar tai būtų naciu,

sovietinio tipo, ar primityvių Afrikos kraštų, ar karinių Pietų Amerikos diktatūrų stiliaus — beveik visur kelias į valdžios viešpatavimą yra pagrįstas "laikinais" įstatymais, visada šūkiu "atstatyti tvarką".

Vakariečiams, jau pats 8 straipsnis "Operatyvinis veiklos įstatymas", kuris šiuo "laikinu" įstatymu yra papildomas, prieštarauja pagrindiniams civilizuotos teisės principams, kvepia sena sovietine sistema. Pagal seną įstatymą, "slapta patalpų apžiūra" ir panašios policijos "teisės" yra leistinos, su neaiškia biurokratine priežiūra. Žmogaus teisės yra antraeilis dalykas, kaip ir senais laikais.

Bet net tas senas sovietinio tipo įstatymas nebuvo pakankamai prarankus dabartinei valdžiai. Jiems reikėjo, kad policija turėtų daugiau "teisių" — galių. Vardan tvarkos, kovai prieš "reketierius" (tai netikslus ir platus žodis, paimtas iš anglų kalbos, kurio prasmė Amerikos įstatymuose yra aiškiai apibrėžta). L "D" DP Seimo nariai įgaliojo prokuratūrą ir policiją sulaukyti žmones, kuriuos jie įtaria dėl GALIMŲ PAVOJINGŲ VEIKLOS ŽYGIŲ. Reikia pabrėžti, kad yra sulaukomi ne už nusikaltimus, bet už "gali (-mą) padaryti veiklą". Tai yra pavojingas įgaliojimas.

Sulaukyti ir tardyti gali net du mėnesiai. Nekaltieji gali nesirūpinti, pagal įstatymo autorius, nes jiems yra procedūra išreikalauti iš valdžios atlyginimą už neteisėtą sulaukimą... du mėnesius kalėjimo. Bet ar tas grąžins atimtą laisvę? Ar nekalti gyventojai gali ramiai pasitikėti valdžios gerais norais? Ar politiniai priešai negali būti areštuoti vardan "reketavimo"?

Lietuvos įstatymai dar yra pilni senų sovietinių niuansų. Teismai praktiškai yra dar tose pačiose rankose, kurios siuntė disidentus į Sibirą už religinį "reketavimą" ar politinį įsitikinimą. Policija ir prokuratūra dar nėra pakankamai išlavinta, kad veiktu pagal demokratiškus principus. [Noriu pastebėti, kad vyriausias Lietuvos prokuroras yra gerai susipažinęs su vakarietiška kriminaline teise ir procedūra, bet ne nuo vieno žmogaus ar jo gerų norų priklauso visa teisingumo sistema. Įstatymai turi būti ruošiami suprantant, kad valdžios pareigūnai yra paprasti, klystantys žmonės, kurie kaip mes visi daro klaidų. Dar svarbiau, reikia atsižvelgti į faktą, kad kai kurie pareigūnai išnaudoja savo padėtį neteisėtai, politinei ar asmeniškai naudai.]

Įdomu, kiek partiečių buvo išvežti prieš dešimt metų už disi-

dentinę veiklą, ar religijos praktiką? Kiek teisėjų? Prokurorų? Ar jie supranta, ką reiškia valdžios neribotos galios sulaukyti žmogų dviems mėnesiams?

Tokioje neišvystytoje teisėtvarkos sistemoje pan ašūs laikini įstatymai yra pavojingi Lietuvos gyventojams. Toks įstatymas yra ypatingai pavojingas precedentas.

Lietuvos spaudoje kas dieną skaitome, kaip vienas po kito kriminalistai buvo suareštuoti pagal šį įstatymą. Atrodo gerai — tvarka daroma. Charakteringa, rašoma, kad viename sulaukyme pakliuvo policininkas, kuris laisvalaikio užsiiminėjo plėšikavimų su savo draugais.

Mes vakaruose esame gerai susipažinę su tikra Mafija ir jos veikla. Mes puikiai žinome, kad jokia Mafija, jokios gerai organizuotos gangsterių gaujos negali operuoti be valdžios pritarimo... ar tai būtų per pavienius biurokratus, teisėjus, prokurorus, policininkus, politikus, ar partijas.

Vakarų ilga patirtis rodo, kad su Mafija galima kovoti tik teisiniais būdais, nepakenkiant žmogaus teisėms. Bet kokie laikini sprendimai, konstitucijos apėjimai tik stiprina krašte nusikaltėlių gretas.

Nesvarbu, kaip gerai jausis mūsų tautiečiai paskaitę, kad yra sulaukyti — be teisių — vienas ar kitas kaltinamas gangsteris, reikia atsiminti, kad gyventojams yra visada pavojingiau leisti valdžiai viešpatuoti LAIKINAIŠ įstatymais. Yra žymiai pavojingiau nekaltam žmogui (visai tautai), kai valdžios biurokratai turi teisę savo nuožiūra sulaukyti žmones už būsimum nusikaltimus. Tai nėra teisingumo bazė, tai yra diktatūros pradžia.

Gal yra naudinga prisiminti ne taip senus sovietinius laikus. Kas ištrėmė 600,000 - 700,000 nekaltų lietuvių į pražūtį... be teismų, be jokių įrodymų... tik įtarimais, kad tie nenaudėliai, net kūdikiai, gali ateityje būti pavojingi sovietinei sistemai, Komunistų Partijos tvarkai.

Jokia Mafija, jokie gangsteriai ar kriminalinės gaujos nėra padarę tiek žalos, kiek yra padariusios valdžios tvarkos siekiai.

Lietuviai turi reikalauti, kad valdžia atliktų savo pagrindinę pareigą — tautos apsaugą. Tuo pačiu, turi saugotis, kad tvarkos dėlei neprarastų įgimtą žmogaus teisių. L "D" DP kamieno tradicijoje nerasime pagarbos žmogaus teisėms.

Sunkiais laikais, "laikini tvarkos" įstatymai, yra kelias į žmogaus teisių praradimą.

IŠ ALTO VEIKLOS

Chicagoje, minint Dariaus ir Girėno Transatlantinio skrydžio 60 metų sukaktį, daug reikšmės iškilmingam minėjimui suteikė Antano Vaivados dalyvavimas. Antanas Vaivada laikomas Lietuvos krikšto tėvu, nes jo pasiūlimu buvo priimtas Lietuvos vardas. Be to, jis aktyviai dalyvavo transatlantinių lakūnų — Dariaus, Girėno ir F. Vaitkaus — skridimui rengti komiteutuose.

Jis į Chicago šia reikšminga proga atvyko iš Washingtono, DC, apylinkės, net nepasidamas savo sveikatos būklės, lydima žmonos Mildos.

Vaivada, kaip ALTo veiklos rėmėjas, atsilankė ir ALTo įstaičioje, naujai įsikūrusioje Balzeko muziejaus patalpoje.

Amerikos lietuvaite Milda Vaivadienė yra dirbusi Washingtono, DC, kaip ALTo atstovė Jungtiniame Amerikos Pabaltiečių Komiteje (JBANC) izdininkės pareigose. Ji daug kartų dalyvavo ALTo delegacijose Kongrese ir kitur.

Visuomenės veikėjas Antanas Vaivada, gimęs JAV, 1922-26 m. mokėsi Vilniaus lietuvių gimnazijoje, 1930 m. baigė Philadelphiaje (JAV) aukštesniąją mokyklą, humanitarinius mokslus studijavo Pensilvanijos universitete, YMCA kolegijoje Chicagoje ir Virginijos universitete. 1931-42 m. Chicagoje dirbo dienraščio "Naujienos" redakcijoje.

Antanas Vaivada 1942-46 m. stojo į JAV kariuomenę savanoriu. Apdovanotas G. S. Patton Legion or Merit ordinu, užsitarnaudamas kapitono laipsnį. Būdamas JAV kariuomenėje Vokietijoje, daug pasitarnavo lietuviams pabėgėliams.

Amerikos lietuvių veikloje pasireiškė, būdamas Philadelphiajos chore "Daina". 1936-38 m. jis pirmininkavo "Pirmyn" cho-

— Lietuvos miškuose šiemet jau kilo daugiau kaip 600 gaisrų, jie sunaikino per 300 hektarų miško. Nuostoliai didesni kaip 200 tūkst. litų. Manoma, kad daugiausia gaisrų sukulia uogautojai ir grybautojai.

Javapjūtė Lietuvoje vėluoja

Javapjūtė šiemet Lietuvoje sunki, be to, dar ir vėluoja. Pernai šiuo metu buvo nukirsta apie trečdalis plotų, šiemet bendrovė (buvusiuose kolūkiuose) — mažiau negu 10%. Tiesa, dabar kiek geresnis derlingumas bendrovėse - 33,6 cnt/ha, pernai buvo 30,4 cnt/ha.

Tačiau žemdirbiai geresniu derliumi nesidžiaugia. Trūkdo dažni lietūs. Bet ne gamtos kaprizai labiausiai jaudina kaimo žmones, o valdžios tingumas spręsti gyvybiškus klausimus, grūdų supirkimo punktu, mėsos ir pieno kombinatų diktatas, finansinis chaosas. Iki rugpjūčio 1 d. perdirbimo pramonės įmonės žemdirbiams buvo skolingos 112,5 milijonų litų. Po du mėnesius ir daugiau kaimo žmonės laukia pinigų už mėsą, pieną, veža grūdus - saugoti ir džiovinti priima (žinoma, už riebų kšni), o pinigų nerūka.

Lietuvos vyriausybė panaikino bet kokius apribojimus eksportuoti žemės ūkio produkciją, už eksportą imamas 10% maito mokeskis. Tačiau, kaip pasakė ministras pirmininkas A. Šleževičius, ir tas muitas gali būti anuliuotas.

Žemdirbiams beliko du keliai: į Rytus arba į Vakarus. Lietuvai savos produkcijos lyg ir nereikia. O žiema ne už kalną. Iš ko Lietuva keps kasdienę duoną? Tikriausiai, vėl bus verkiama, ištiesus ranką Vakarų pusėn...

rui Chicagoje. 1933 m. Pasaulinės parodos metu Chicagoje buvo Lietuvių dienos komiteto narys.

— o —

Illinois gubernatoriaus patalpoje Chicagoje liepos 13 d. buvo susirinkę daugelio tautybių žmonės pažymėti laisvės siekimo dieną. Ta proga meninę programą atliko kroatų daininkai ir šokėjai.

Susirinkusiųjų tarpe buvo ir

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose. Advokatas kalba ir lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. Tel. 203 651-0261.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laido tuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamas garbingos laido tuves. Modernios koplyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Įstaiga veikia naujoji vietoj - OHLERT-RUGGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Įstaičioj kreipiantis paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. - 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LIETUVIŲ KULTŪRINĖ RADIO PROGRAMA "AUŠRA". WINC-FM 90.5, Worcester, MA. Sekmadieniais 8-9 val. vakaro, Eduardas Meilus, Jr., 70 Curtis St., Auburn, MA 01501. Tel. 508 753-7232

NEW YORK-NEW JERSEY-Laisvės Žiburys, sekmadieniais 9-9:30 val. ryto WNWK105.9 FM. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bay-side, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 769-3302.

KOLODNY&KOLODNY: Virginija Kolodny, lietuviškai kalbanti advokatė, 11 Park Place, Room 905, New York, NY 10007. Tel. 212 349-7771. Nelaimių ir susidūrimų atvejai, namų pardavimas, testamentai, išnuomojimai, kondominijumų reikalai. Turi leidimą praktikuoti New Yorko valstijoje.

NEW JERSEY, NEW YORK - "Lietuvos atsiminimai", sekmadieniais nuo 2 iki 3 val. popiet iš Seton Hall Universiteto stoties, 89.5 FM banga. "Music of Lithuania" programa, vedama anglų kalba iš tos pačios stoties, girdima irgi sekmadieniais nuo 1 iki 2 val. popiet. Dr. J. J. Stukas - direktorius, 234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060. Tel. 908 753-5636. Universiteto vasaros atostogų metų transliacijos laikinai sustabdytos. Transliacijos vėl bus tęsiamos po atostogų sekmadieniais, pradedant rugėjo 12 d.

MARIA JUZAITYTĖ - LEVIN, lietuvių advokatė, patarnauja visuose teisiniuose reikaluose. Kalba ir lietuviškai. 325 Broadway, Suite 504, New York, N.Y. 10007. Tel. 212 962-5810.

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI SUKURIAMI IR NEMOKAMAI PRISTATOMI I VISAS KAPINES NEW YORK, NEW JERSEY IR CONNECTICUT VALSTIJOSE. ISTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIŲ.

Fasolino MEMORIALS
66-86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326-1282; 326-3150
- TAI MŪSŲ VIENINTĖLE VIETA -
- GAUSI PARODŲ SALĖ -

VYTIS KELIONIŲ IR TURIZMO AGENTŪRA

- LĒKTUVAI
- LAIVAI (CRUISES)
- TRAUKINIAI (AMTRAK)
- AUTOBUSAI
- NUOMOJAMOS MAŠINOS
- VIEŠBUČIAI
- IDOMIŲ VIETŲ LANKYMAS

GRUPINĖS KELIŲ IR LIETUVŲ MOKĖTI GALIMA VISOMIS KREDITŲ KORTELEMIS JOKIO EKSTRA MOKESČIŲ UŽ PATARNAVIMĄ PILNAI APDRAUSTA IR AKRĖDITUOTA AGENTŪRA

VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE
2129 KNAPP STREET
BROOKLYN, N. Y. 11229
TEL.: 718 769 - 3300, FAX 718 769 - 3302

DARBININKASThe Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637Second Class postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$30.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in JulyPOSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoja REDAKCINĖ KOMISIJA —**Lituanistinio švietimo reikalai**

Rugsėjo mėnesį mokyklose prasideda nauji mokslo metai. Darbą pradės ir lietuviškos šeštadienines mokyklos. Daugiau kaip 40 metų jos veikia. Koks tai didelis metų skaičius! Neturėdami nei Švietimo ministerijų, valstybinės paramos, emigrantai susikūrė savo mokyklas ir tiek metų jas išlaikė. Suprantama, vienur buvo geriau, kitur blogiau. Bet ir šiais mokslo metais lietuviškoji mokykla pradės savo darbą!

Visiem kelia rūpestį tos vietovės, kur lietuviškos mokyklos jau beveik arba veikia labai silpnai. Kodėl? Atsakymui rasime daugybę priežasčių. Sumažėjo mokyklinio amžiaus vaikų skaičius sunyko ir tėvų entuziazmas leisti vaikus į liuanistinę mokyklą. Sumažėjo ir visuomenės dėmesys lietuviškai mokyklai.

Anksčiau Lietuvių Bendruomenės padalinių valdybose buvo atstovas mokyklos reikalams. Toji Bendruomenė rūpinosi mokykla, jos mokinių sutelkimu, išlaikymu. Tai nebuvo taip lengva, nes daugelis sakė: tai ne mano reikalas. Kas turi vaikus, tegu rūpinasi švietimu!

Švietimas priklauso lygiai visiems, kaip ir kultūros reikalai. Niekas negali atsisakyti ir išsijungti iš tos sistemos, kuriai rūpi liuanistinis švietimas. O kiek tokių atsisakymų buvo ir dabar yra. Kiti sako, mano vaikai baigė liuanistinę, man jau neberūpi ta mokykla. Bendrus reikalus turime spręsti visi, visi padėti, kad jie išsilaikytų. Lituanistinę mokyklą yra visų mokykla. Tai garbės reikalas, tai mūsų lietuviško susipratimo reikalas. Savo auka, dėmesiu, turime skatinti liuanistinį švietimą, padėti jį išlaikyti. Reikia asmenų, kurie rūpinąsi švietimu.

Pirmiausia, turi susirūpinti Lietuvių Bendruomenės padaliniai. Valdybų nariai negali sakyti, kad mums nerūpi. Rūpi ir labai rūpi, kad mokyklą lankytų kuo daugiau vaikų. Reikia raginti savo vietovėse, kad šeimos neužsidarytų ir vaikus leistų į liuanistinę mokyklą.

Prašome Lietuvių Bendruomenės padalinių daugiau dėmesio skirti lietuviškai mokyklai: tiesiog ieškoti šeimų su vaikais ir padėti joms vaikus leisti į lietuvišką mokyklą.

Laikai taip greitai keičiasi, kad nespėji apsižvalgyti. Mokiniam mokyklose mažėjant, turime persvarstyti liuanistinio mokymo programas. Čia ateina mintis, kad reikia pagaminti specialias mokymo vaizdajuostes. Kiekvienoje šeimoje yra televizoriai, dauguma turi priemones ir žiūrėti vaizdajuostes, jas išsinuomot. Jei LB Švietimo taryba pagamintų seriją vaizdajuosčių, pritaikytų mokymo programom, tikrai dalį tokio liuanistinio švietimo galėtume atlikti namuose. Su vaizdajuosčių pagalba būtų lengva dėstyti Lietuvos geografiją, istoriją, kiek sunkiau lietuvių kalbą.

Ateina nauji mokslo metai. Naudokimės ta laisve, kurią mums teikia demokratija. Išgydykime naujas kartas su giliu liuanistiniu pažinimu, kad jos pajęgtų sekti lietuvišką spaudą, lietuvišką gyvenimą.

Lengva yra numoti ranka ir palikti likimo valiai. Bet tada gresia amžinas išnykimas. Mes turime išsaugoti kartas Lietuvai, nes Lietuvai reikia žmonių, kurie būtų išaugę demokratijos pasaulyje, suprastų lietuvišką reikalą, mokėtų statyti ir kurti. Jei kitos tautos tai gali padaryti, kodėl mes esame mažesni ir menkesni?

Dail. Juozas Bagdonas, gyvenęs Woodhaven, NY, gegužės 28 d. išvyko į Lietuvą, grįžo liepos 23 d. Su savim parsivežė vaizdajuostę, kuri parodo, kaip jis iškilmingai įžengia į kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmus Plungėje. Rūmuose atidarytas Žemaičių dailininkų muziejus, ir Bagdonas yra pirmasis dailininkas, su savo kūriniais įžengęs į tuos kunigaikščio rūmus.

Šiuo faktu pradėdamas kurti žemaičių dailininkų muziejus. Iš visų pasviečių bus surinkti žemaičių dailininkai, kad savo kūryba praturtintų Žemaitiją ir tuo pačiu Lietuvą.

Praeitais metais dailininkas lankėsi Lietuvoje. (Išvyko gegužės gale, grįžo liepos 14 d.) Jo kūrybinės parodos buvo Vilniaus dailės muziejuje, Kauno parodų rūmuose. Šiomet keliaudamas dail. Bagdonas svajoto apie parodą Klaipėdoje. Vežėsi su savimi ir naujų nedidelio formato paveikslų. Tikėjosi tuos kūrinius prijungti prie praeitų metų parodų likučių, ir taip sudaryti Klaipėdos parodą. Bet įvyko kitaip.

Kodėl Plungėje?

Dail. Bagdonui esant Vilniuje, paskambino prof. Liudvika Žeruolytė ir pasiūlė, ar jis nenorėtų savo kūrinių parodą su rengti Plungėje. Iš karto kilo klausimas: kodėl Plungėje?

Taip ir paaiškėjo visa istorija. Plungės kunigaikščio rūmai buvo garsenybė praeito amžiaus gale ir šiame amžiuje. Čia yra 50 ha parkas su 7 tvenkiniais, dau-

DAIL. JUOZAS BAGDONAS PLUNGĖJE ĮŽENGĖ Į KUNIGAİKŠČIO OGINSKIO RŪMUS

gybe kitų pastatų, kur buvo muzikos mokykla, orkestras, administracija. Rūmai per karą nukentėjo, išdegė jų vidus, bet lauko sienos liko. Jie buvo paviršutiniškai atremontuoti. Čia įsikūrė mokyklos. Dabar dar veikia statybininkų mokykla, kuri šiais metais baigia savo darbą, išleidžia paskutinę laidą.

Į tuos rūmus taikėsi kai kurie Plungės administracijos žmonės, norėjo juos sukومercinti, įrengti kazino lošimo rūmus, viešbutį, pasilinksminimo sales. Vieta labai patogi, pakeliui į Klaipėdą.

Tam pasipriešino Švietimo ir Kultūros ministerija, prieštaravo ir Plungės kultūros darbuotojai. Reikėjo skubėti, kad rūmai neatitektų komersantams. Tokiu būdu būtų sunaikintas ir kunigaikščio Oginskio, kultūros nešėjų Žemaitijoje prisiminimas. Kunigaikštis Mykolas kalbėjo žemaitiškai, draugavo su paprastais žmonėmis. Vienas iš jo mylimiausių asmenų buvo kun. Juozas Tumas-Vaižgantas, kurį kunigaikštis ne kartą parėmė.

Taigi, rūmuose sumanyta įkurti žemaičių dailininkų muziejų. Ir kai Bagdonas atvyko į Vilnių, tai jis ir buvo paklaustas: ar sutiks įžengti į kunigaikščio rūmus. Dailininkas sutiko.

Po to jis išvyko į Kauną ir apsigyveno pas gimines. Buvo nu-

vykęs į Plungę apsižiūrėti, kaip visa tai atrodo. Aplinka jam padarė gerą įspūdį, o dar geresnį plungiškių mielas entuziazmas.

Iškabinami J. Bagdono kūriniai

Šį projektą parėmė ir Vilniaus dailės muziejus ir Čiurlionio muziejus Kaune. Jie atidavė dalį turimų dail. J. Bagdono kūrinių. Taip į Plungę buvo nuvežta visai graži kolekcija, iš viso net 60 paveikslų.

Vietoje buvo baigtas jų sutarkymas. Salėse iškabinta 40 kūrinių, saugyklon padėta 20. Paroda suruošta per dvi dienas. Atėjo talkininkai savanoriai. Pirmiausia reikėjo aukštai prie sienų prikalti moldingus, ant kurių būtų galima pakabinti paveikslus. Ir tai padarė savanoriai, atsinešę savo medžiagą.

Paroda įrengta antrame aukšte, kur kadaise buvo kunigaikščio valgomas.

Į parodos atidarymą susirinko svečiai iš Vilniaus, Kauno ir iš pačios Plungės.

Orkestras groja balkone

Pirmiausia į rūmus atžygiavo dūdų orkestras. Iš viso apie 20 muzikantų. Visi uniformuoti, su raudonais švarkais. Jis įsikūrė dideliame balkone, kuris kyšo virš centrinių rūmų durų.

Kodėl orkestras?

Visi Oginskiai, o jų buvo labai daug istorijoje, mėgo muziką, ją globojo. Savo centriname dvare turėjo operą, orkestrą. Kunigaikštis Mykolas Kleopas buvo paskutinis senosios Lietuvos išdininkas (finansų ministeris), ir kompozitorius, rašė polonezus, net operas, orkestre grojo pirmuoju smuiku. Jo sūnus Ireniejus atsikėlė į Rietavą, o jo sūnūs: Bagdonas liko Rietave, o Mykolas — Plungėje. Abu turėjo muzikos mokyklas ir orkestrus.

Tai suprantama, kad į tokius rūmus įžengęs, turi griežtis muzikos. Ir dar daugiau, žmonės kalbėjo, kad muzikantai grojo Mykolo Kleopo sukurtą polonezą "Atsisveikinimas su tėvyne". Muzika iš balkono skambėjo ir parke ir rūmuose.

Su iškilme įvedė rūmus

Rengėjai dailininką išsivedė į aikštę priešais rūmus. Čia jį apsupo mergaitės, kurios dėvėjo tautinius drabužius, o ant galvos turėjo didelius laukinių gėlių vainikus. Vainikuose buvo daugiausia mėlynų rugiagėlių. Mergaitės nešė ilgias tautines juostas ir taip, apsuptą su juostom, palydėtą vainikuotų mergaičių, svečių dailininką atvedė prie didžiųjų rūmų laiptų.

Čia laukė tautiniais drabužiais pasipuošusi mergina su rankšluosčiu ir su duonos kepalėliu rankose.

Visą laiką dūdų orkestras grojo maršą. Palyda ir svečiai suėjo į muziejaus didžiąją patalpą.

Įžengus į rūmus, jungtinis choras uždainavo. Vadovavo mergaitė, grodama smuiku ir garsais nuspalvindama visą kūrinių. Gal tai buvo kunigaikščio Oginskio kompozicija, o gal ir kito lietuvi.

Vienas iš rengėjų, jaunas ir žvalus vyras, pradėjo šias iškilmes, padėdamas poeto Justino Marcinkevičiaus eilėraštį, kur iškeliamas kūrybos prasmė, žmogaus altruizmas: ne dėl savęs tai daroma, o dėl kitų...

Pasakyti sveikinimai

Į iškilmes buvo atvykęs iš Vilniaus Švietimo ir kultūros ministro pavaduotojas Vytautas Bal-

(nukelti į 8 psl.)

Kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmai Plungėje. Viktoro Kapočiaus nuotrauka

DARIUS IR GIRĖNASJŲ SKRYDŽIO
60 METŲ
SUKAKTĮ
PRISIMENANT

PAULIUS JURKUS

Darius visą laiką buvo atviras Lietuvos reikalams, jais sielojosi. Jo namai buvo lietuviški-žemaitiški. Visi kalbėjo tik lietuviškai. Stepas palaikė tą nuotaiką, kad jų namų kalba - lietuvių kalba.

Karo metu jis spaudoje skaitė, kas vyksta Lietuvoje, kaip vokiečiai niokoja okupuotus kraštus. Paskelbus nepriklausomybę, 1919 metai Lietuvai tapo kovos metais. Į Ameriką jau atėjo Lietuvos karių laikraštis "Kariškių žodis", kurį įdėmiai skaitydavo Stepas ir išsikirdavo patriotinius eilėraščius, straipsnius. Jis jų niekada nesunaikino, jie ir įkvėpė Stepą įsijungti į Lietuvos atstatymą. Stepas pasiryžo tapti artilerijos karininku ir tarnauti Lietuvai.

Kai Chicagoje organizavosi lietuviai kariai į savo organizaciją, jis aktyviai dalyvavo visoje jų veikloje. Stepas buvo išrinktas įvairiom atsakingom pareigom: trečios kuopos sekretoriumi, centro valdybos nariu, vėliau net tos valdybos sekretoriumi. Bridgeporte veikė trečia kuopa, kurios pirmininku tuoj tapo Darius. Kuopa turėjo 80 narių.

1919 m. gruodžio mėn. Amerikon atvyko pirmasis Lietuvos atstovas J. Vileišis ir karo atstovas majoras P. Žadeikis, kuris įkūrė Lietuvos karo misiją ir pradėjo arčiau bendradarbiauti su abiem lietuvių karių draugijom.

Darius buvo išrinktas tos karinės misijos sutikimo komisijon. SALK valdyba dažnai keitė-

si, bet Darius joje išbuvo nuo 1919 m. gruodžio 23 d. iki atsisveikinimo su Chicago, iki išvykimo į Lietuvą.

SALK atliko daug svarbių darbų: organizavo savanorius, aprūpino juos lėšomis, rinko stambias aukas Lietuvos išdui, kariuomenei, Geležinio vilko pulkui ir Šaulių sąjungai, organizavo plataus masto demonstracijas prieš Vilniaus krašto okupaciją. Organizacija veikė iki 1925 metų.

Savanoriai vyksta į Lietuvą

Savanorius ėmė organizuoti karo misijos atstovas majoras Povilas Žadeikis. Misija paskyrė pirmuosius savanorių organizatorius Chicagoje: dr. Biežį ir pusk. Zamkų, o nuo 1920 m. gegužės 26 d. ir Darius.

Darius jau 1919 m. lapkričio mėnesį buvo pasiryžęs stoti savanoriu Lietuvos kariuomenėn, bet jį sulaukė karių organizaciniai darbai. 1919 m. gruodžio mėn. buvo pradėtos rikiuotės pamokos.

Daugiausia rūpesčio buvo dėl pinigų stokos. Kelionei kiekvienam reikėjo mažiausiai \$200. Karo misijos fondas buvo neturtingas, tad buvo raginama, kad

kuopos rengtų vakarus ir surinktų aukų savanorių fondui.

SALK centras kreipėsi į Amerikos vyriausybę, prašydamas laivo pervežti 2000 vyrų. Atsakymas buvo neigiamas. Buvo kreiptasi į vieną bendrovę, kuri sutiko, tik reikalavo, kad pirma būtų sumokėta \$150,000, po \$75 už žmogų. Tokio kapitalo nebuvo, tai ir sumanymas nebuvo įvykdytas.

Savanoriai turėjo susimokėti mokesčius, sutvarkyti dokumentus, patys susimokėti už traukinį iš New Yorko, o iš ten irgi patys susimokėti už laivakortę.

SALK centro valdyba 1920 m. gegužės 5 d. išrinko Darius komisijon, kuri skirstė pinigus savanoriams. Gegužės 8 d. Chicagoje buvo surengtas didžiulis vakaras — savanorių išleistuvės. Pelno gauta pora šimtų dolerių, kurie buvo paskirti Darius, Zamkaus ir Jasinsko kelionei. Tačiau Darius savo dalį atidavė abiem draugam, o pats Lietuvon važiavo už savo pinigus. Zamkus išvyko pirmasis.

Savo norą stoti į Lietuvos kariuomenę Darius pareiškė 1920 m. pradžioje, kai tik buvo pradėtas savanorių surašymas Chicagoje. Darius 1920 m. kovo 20 d. parašė laišką Lietuvos karo misijai Chicagoje, kuriame papasa-

kojo savo patirtį. Misija Darius priskyrė prie pirmos rūšies savanorių karininkų grupės.

1920 m. birželio 26 d. Darius baigė visus organizacinius darbus ir pats rengėsi kelionėn. Birželio 28 d. gavo JAV pilietybę, o birželio 29 d. trečios kuopos surengtose išleistuvėse Stepas atsisveikino su namiškiais ir draugais. Birželio 30 d. Darius paliko Chicago, veždamasis amerikiečių dovaną — vėliavą Amerikos lietuvių legionui. Liepos 2 d. jis pasiekė New Yorką. Liepos 3 d. Lietuvos karo misijoje Darius pasirašė Amerikos lietuvių legiono savanorio priesaiką.

Kelionė į Lietuvą

Stepui Dariusi 1920 metų birželio galas ir liepa buvo kelionių ir skubos laikas. Turėjo skubėti iš Chicago į New Yorką. Kas dieną keitėsi įvykiai. Liepos 3 d. šeštadienį, Lietuvos karo misijoje jis pasirašė Amerikos lietuvių legiono priesaiką. Tą pačią dieną iš New Yorko uosto laivu "Adriatic" išplaukė į Europą.

Per Atlantą plaukė 9 dienas. Liepos 12 d., pirmadienį, pasiekė Sherbourgą, Prancūzijos uostą. Liepos 13 d. atvyko į Pa-

ryžių. Nuo to laiko, kai jis čia kariavo, buvo praėję nepilni dveji metai. Suprantama, kad jis norėjo aplankyti buvusias kautyinių vietas, kur buvo sužeistas. Vaizduotėje prasliko šiurpūs karo vaizdai. Sproginėjo sviediniai, kalė kulkosvaizdžiai... Kiek čia buvo patriotizmo, kiek čia žuvo jaunų vyrų, gindami tautos garbę... Ir jis vyksta ginti savo tėvynės Lietuvos nuo priešų...

Buvusius karo laukus apžiūrėję liepos 18-19. Iš Paryžiaus išvyko liepos 21 d., važiavo per Belgiją traukiniu, liepos 23 d. pasiekė Berlyną. Iš ten išvyko liepos 24 d. Tąsyk traukiniu Karaliaučiaus negalėjai pasiekti. Nuvažiavo į Swinemunde, o iš ten laivu į Karaliaučių. Liepos 26 d. iš ten išvyko į Eitkūnus. Liepos 27 d. 2 v. popiet jis pamatė Lietuvą. Jam buvo pirmasis įspūdis, kad puikūs laukai ir tyras oras. Taip jis rašė draugams į Ameriką.

Atvykęs į Kauną, apsigyveno Metropolio viešbutyje. Iš Lietuvos Š. Darius buvo išvykęs 1907 m., po 13 metų jo pirmas noras buvo aplankyti tėviškę ir gimines.

(Bus daugiau)

PASIRUOŠIMAS VIII-AJAM PL JAUNIMO KONGRESUI

Š. m. birželio 26 d. Bostono mieste susirinko Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos valdyba, kuri sutiko priimti VIII-ojo Pasaulinio Lietuvių Jaunimo Kongreso ruošos komiteto pareigas. Paulius Mickus, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas, tapo VIII-ojo PLJ Kongreso ruošos komiteto direktoriumi. Programos skyriaus direktoriumi sutiko būti Dariusz Suż-

dėlis, kuriam talkina Ginta Draugelytė, Povilas Markevičius, Rūta Virkutytė, Rūta Kalvaitytė ir Ina Balsytė, Gailius Draugelis tapo finansų skyriaus koordinatoriumi su pagalbininkais Vyteniu Kirvelaičiu, Nida Mickute ir buvusiu Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininku Alvydu Sapliu. Sigutė Šnipaitė apsiėmė reklamavimo skyriaus vedėjos pareigas, o jai pa-

deda Ginta Draugelytė (ryšininė su Dainų ir Šokių Šventės Lietuvoje organizaciniu komitetu), Rūta Kalvaitytė, Ina Balsytė (ryšininė su kraštų lietuvių jaunimo sąjungomis) ir Lina Mocketė (spaudos reikalų ryšininė).

Liepos 16-18 d. d. naujasis VIII-ojo PLJ Kongreso ruošos komitetas susirinko New Yorke ir diskutavo apie VIII-ojo PLJ Kongreso programą. Labiausiai pabrėžtos programos dalys šiame posėdyje buvo Studijų Dienos, įvyksiančios Didž. Britanijoje, kurių ruošai vadovauja Povilas Markevičius, ir programa

Lietuvoje, kuriai vadovauja Rūta Kalvaitytė, keliausiai į Lietuvą rugsėjo mėnesį perimti Inos Balsytės pradėtas darbus.

Atsižvelgiant į VIII-ojo PLJ Kongreso šūkį, "Daug Gimtinių - Tėvynė Viena!", kongresas prasidės Lietuvoje 1994 m. liepos mėn. po Dainų ir Šokių Šventės uždarymo. Lietuvos programos tikslas bus artimai supažindinti išeivijos jaunimą su Tėvynė Lietuva. Savaitės bėgyje įvyks įvairios ekskursijos po visą kraštą, susitikimai su politikais, valdžios ir jaunimo bei labdaros organizacijų atstovais.

VIII-ojo PLJ Kongreso atstovai ir dalyviai iškeliaus iš Lietuvos liepos 18 d. ir laivu plauks į Rygą, Talliną ir Helsinkį. Rygoje ir Tallinne bus suruošti susitikimai su vietiniais lietuviams. Iš Helsinkio visi išskris į Angliją, kur įvyks Studijų Dienos.

Studijų Dienų metu visi atstovų įspūdziai bus aptarti ir bus numatyti konkretūs darbai. Pralaidę savaitę Lietuvoje, pamatę lietuviškas gyvenvietes Latvijoje ir Estijoje ir pagaliau nukeliavę

į tradicinę lietuvišką koloniją Anglijoje, jaunimas galės nagrinėti užsienio lietuvių bendruomenių sąlygas, problemas bei istoriją, kad susipažintų su tų bendruomenių struktūra ir ją įvertintų. Tokiu būdu jaunimas turės progą susipažinti su savo pareigomis kaip šių bendruomenių dabartinių vadovų įpėdiniai, kad mūsų lietuviškos bendruomenės galėtų ir toliau gyventi. Įvertinęs struktūras, jaunimas diskutuos kaip būtų geriausiai bendrauti su Lietuva ir Lietuvoje gyvenančiais lietuviams.

VIII-asis Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas užsibaigs 1994 m. liepos 31 d. ir dalyviai grįš į savo kraštus, pasisėmę žinių ir pasiruošę tęsti pradėtus darbus.

-- **Lošimo namus** - kazino greit bus galima aplankyti Vilniaus miesto centre, dabartiniame "Palangos" restorane. Lošimo namus steigia ir Vilniaus "Dainavos" restoranas bei "Gintaro" viešbutis, kazino ruošiasi steigti "Žirmūnų" restoranas.

"INTRA" VISKUO PASIRŪPINS

Vilniuje prie Politkalinių ir tremtinių sąjungos veikia investicinės akcinės bendrovės "Intra" Turizmo skyrius, kuris kartu su firma "Danova" priima ir aptarnauja lietuvių kilmės turistus iš įvairių pasaulio šalių.

Pageidaujantieji aplankyti Lietuvą turi puikią galimybę nuosirdžiai pabendrauti neoficialioje aplinkoje. "Intra" kartu su "Danova" viešnağs Lietuvoje metu suteiks Jums galimybę apsigyventi privačiuose butuose arba atskiruose kambariuose.

Yra ir daug kitų paslaugų, kurios yra teikiamos: sutikimas Vilniaus aerouoste ar kitoje sutartyje vietoje; parūpinimas nakvynės, maitinimo, transporto, poilsio kurortuose ar poilsiavietėse; turistinių ekskursijų, kelionių į gimtąsias vietas arba pas gimines, išvykų į kultūrinius renginius organizavimas.

Politiniai kaliniai ir tremtiniai, patys išgyvenę tremties skausmus ir negalias, gerai supranta didžiulį Tėvynės ilgesį, todėl ir laukia tautiečių Lietuvoje ir siūlo jiems savo pagalbą.

Kainos už paslaugas nėra aukštos. Jos prieinamos ir mažiausiam turistiniam žūnonėms.

Informacija teikiama telefonais Vilniuje: 75-60-24; 62-69-29; fax: (3702) 63-33-08; ir paštu: Remigijus Dainys, A/d 2476, 2051 Vilnius.

-- **Paminklas poetui vysk. Antanui Baranauskui** rugpjūčio 29 d. bus atidengtas skvere prie Šv. Mato bažnyčios Anykščiuose. Šešių metrų aukščio granito paminklą sukūrė Klaipėdoje gyvenantis skulptorius Arūnas Sakalauskas. Paminklas statomas valstybės lėšomis.

DR. A. EIDINTO VEIKLOS PĖDSAKAIS

(atkelta iš 1 psl.)

Savo straipsnyje dr. Eidintas išreiškia ir savo pažiūras į JAV ir Sovietų Sąjungą:

"... įsigilinus į ano meto situaciją, prisiminus kelių krypčių kovas JAV administracijoje dėl santykių su TSRS, kaip sąjungininku kare prieš Vokietiją, o svarbiausios pokario metais, kai kurių JAV administracijos sluoksnių antitarybinį kursą, atrodo, kad lietuvių išeivijos dešinieji atstovai vis dar galėjo turėti vilčių. Jie tik neapskaičiavo vieno - nepaprastai didžiulio TSRS autoriteto išaugimo pokario metais".

Taigi, dr. Eidintas "didžiulį TSRS autoriteto išaugimą pokario metais" iškelia kaip ginklą prieš "JAV administracijos sluoksnių antitarybinį kursą" ir prieš lietuvių išeivijos dešiniuosius atstovus.

Vargšės Jungtinės Amerikos Valstijos, jų istorijoje niekada nebus įrašyti dr. Eidinto "unikalius" istoriniai tyrinėjimai.

Būtų galima tiek plačiai ir nenagrinėti dr. Eidinto "mokslinių" darbų, jeigu ne nerimą kelianti

žinia, nuskambėjusi per "Amerikos balso" radijo rugpjūčio 10 d. laidą, jog Lietuvos vyriausybė JAV administracijai pasiūlė istoriką dr. Alfonso Eidintą Lietuvos ambasadoriumi JAV.

1992 m. Eidintas 6-ias savaites praleido Lituanistikos Tyrimų ir Studijų Centre Chicagoje, rinkdamas medžiagą savo veikalams, tikriausiai panašiams į "Antano Smetonos veiklos pėdsakais". PLB pirmininkas Bronius Nainys pasakė, jog kartu dirbdamas su juo patyrė, jog dr. Eidintas yra "malonus, gero charakterio žmogus".

Taip, dr. Eidintas iš tikro yra gero charakterio kovotojas už sovietinę santvarką Lietuvoje ir Jungtinių Amerikos Valstijų šmeižimo meistras.

Dr. Eidintas yra vienas iš autorių PLB leidžiamos "Tautos kančios istorijos". Šiuo metu baigia vieną tomą apie lietuvių tremtinių gyvenimą Sibire. Galima tik įsivaizduoti, ką daktaras parašė apie lietuvių tremtinių gyvenimą Sibire, tikriausiai jis juos apibūdino dar aštresniais žodžiais negu "buržu-

zinius išeivijos sluoksnius".

Mieli tautiečiai, nejaugi mūsų vaikai ir anūkai galės pažinti Lietuvos istoriją tik iš dr. Eidinto kūrinių?!

Lietuva daug iškentėjus, jos veidas supurvintas ne tik Lietuvos milicijos 1988-ųjų rugsėjo 28-ą - ją žiaurumu, bet ir dr. Alfonso Eidinto 1988-ųjų rugsėjo mėnesio sovietinės ideologijos propagavimu, išeivijos ir Lietuvos Prezidento A. Smetonos niekinimu. Dr. Eidintas tiktų ambasadoriaus pareigoms ne Jungtinėse Amerikos Valstijose, kurios administracijos sluoksniuose tikriausiai ir iki šiol vyrauja "antitarybinis kursas", bet, pavyzdžiui, Kinijoje arba Kuboje. Kovokite paskutinię socializmo mohikanai!

Ar atpažinsime tikruosius veidus, kurie šiandieną dangstosi nepriklausomybės skraiste?

Kas yra kas, reikia žinoti šiandien, nes rytoj jie ne savo, o jau nepriklausomos Lietuvos vardu gali išstarti tai, kas išdėstyta straipsnyje "Antano Smetonos veiklos pėdsakais"...

A. J.

PIGIAUSI SKRYDŽIAI Į VILNIŲ IŠ NEW YORKO

\$718 plus taxai

į abi puses

VYTIS TRAVEL

**2129 KNAPP STREET
BROOKLYN, N. Y. 11229**

TEL.: 718 769 - 3300, 1-800-952-0119

FAX 718 769 - 3302

Pigios Kelionės į Baltijos Kraštus

TAUPLYK LAIKĄ ... Su vieninteliu tiesioginiu skrydžiu nuo New Yorko Kennedy Airport iki Rigos Latvijoje. American Trans Air yra greičiausias kelias į Baltijos kraštus.

TAUPLYK PINIGUS ... Palygink ir tauptyk su American Trans Air. Todėl kad Jūs nuspelnėt gerą patarnavimą, ir pigiausią kainą!

TAUPLYK NEPATOGUMUS ... Su American Trans Air patarnavimais į Baltijos kraštus nėra jokio rūpesčio ar suspėsit į skantį lėktuvą nes čia yra tiesioginis skrydis. NĖRA persėdimų. NĖRA laiko gaišimo. NĖRA bėdų!

Riga, Latvija	Skrydžio kaina
Birželio 1 iki rugsėjo 30	US \$480
Spalio 1 iki spalio 31	US \$405
Lapkričio 1 iki gruodžio 31	US \$310

Išvykstame kiekvieną trečiadienį ir šeštadienį

Ar Jūs skrendat darbo reikalais, ar pasimatyti su artimaisiais. Jūs norit ten nukeliauti ko greičiau. Nenorit persėsti, ar išleisti daug pinigų. American Trans Air's Tiesioginė Kelionė iš New Yorko iki Baltijos kraštų yra patogė, pigi ir paprasta. Argi ne taip Jūs visada ir norėtot keliauti? Paskambinkit American Trans Air arba savo Kelionių Agentui šiandien!

AMERICAN TRANS AIR

Užtikrinti keliones skambinkite 1-800-382-5892
arba savo kelionių agentui.

Kelionė į vieną pusę perkant ten ir atgal. Bilietus reikia įsigyti mažiausiai 21 dieną prieš išskrendant. Lėktuvai kursuoja tik savaitės dienomis, ne savaitgaliais. \$16 išvykimo mokesis. Multo ir imigracijos mokesčiai į kainą neįskaityti. Taip pat, bilietų perkant, reikia sumokėti \$10 apsaugai, \$3 patarnavimams, ir \$1.45 agrikulūrai.

\$
nuo
310

Kelionė į vieną pusę
perkant ten ir atgal

Aplink pasaulį

□ Rusijos Prezidento B. Jelcin saugumo departamentas, bandydamas kovoti su korupcija, uždraudė komercinėms kompanijoms naudotis vyriausybės elito telefoniniu tinklu. Šis žingsnis turėtų apsaugoti aukščiausių valdininkų viršūnes nuo biznierių įtakos. Dramblio kaulo spalvos (su paukuotais Sovietų herbais) telefonai, kurie leido skambinti tiesiogiai, apneant sekretores, buvo didžiulės privilegijos simbolis. Tokių telefonų pašalinimas užkliudys ir eilę Jelcin priešų, tame tarpe ir M. Gorbačiovo, kuris pasiliko tokius telefonus, nors jų ir nėra daugiau ofise. Šis telefonų tinklas buvo įvestas 1920 m. Sovietų diktatoriaus J. Stalino įsakymu, siekiant užtikrinti konfidencialumą ir patikimą ryšį tarp komunistų partijos vyriausybės aukščiausių val-

dininkų. Tokius telefonus taip pat turėjo didžiausių gamyklų direktoriai, vedančiųjų laikraščių redaktoriai. Iki 1991 m. rugpjūčio pučo visa ši telefoninė tinkla valdė KGB, kuri ir nutraukė ryšį su M. Gorbačiovu, jam atostogaujant Kryme. Po pučo visa ši telefoninė sistema buvo pervesta naujai sukurtos tarnybos priežiūrai. Tačiau po Sovietų imperijos subyrėjimo, daugelis nevalstybinių organizacijų sugebėjo pasijungti tokius telefonus ir naudotis jais, papirkinėjant ir darant įtaką vyriausybei.

□ Europos rekonstravimo ir plėtros banko prezidentu tapo prancūzas Jacques de Larosiere. Jis yra 64 metų, nuo 1987 m. buvęs Prancūzijos banko pirmininku. Europos bankas buvo įkurtas prieš dvejus metus, kad teiktų paramą Vidurio ir Rytų Europos šalims, taip pat buvusios Sovietų Sąjungos respublikoms.

□ I Lenkiją rugpjūčio 24 d. dviejų dienų vizitui atvyko Rusijos prezidentas B. Jelcin. Vienas iš klausimų, aptartų su Lenkijos prezidentu Lechu Wałęsa, - tai per Lenkijos teritoriją einančio Rusijos dujotiekio eksploatacija. Nebuvo susitarimo dėl abipusių skolų, kurios sudaro \$7 milijardus. I Lenkiją B.

Jelcin atvyko pirmą kartą kaip Rusijos prezidentas.

□ Latvijos verslo žmonės sujaudino naujo fiskalinės politikos instrumento - finansų policijos - atsiradimas. Pagrindinė jos užduotis - neleisti dirbti tiems, kas bando daryti biznį neleistiniais būdais arba mokesčius moka ne valstybei, o reketininkams. Latvijoje jau laukiama pajamų deklaravimo pradžios. Tuomet finansų policija pradės tikrinti ir atskirus žmones.

□ Indijoje susirgusios maliarija Motinos Teresės sveikata gerėja. Rugpjūčio 23 d. ligoninės gydytojas pareiškė, kad Motinos Teresės padėtis yra stabiliai ir ji gerai sveiksta.

□ Rusijos viceprezidentas Aleksandr Rutckoj rugpjūčio 23 d. atmetė kaltinimus, kad jis persiuntęs užsienį milijonus dolerių. Taip pareiškė Rusijos Prezidentas, kuris ilgus mėnesius ignoravo įspėjimus, kad korupcija apėmė ir jo vyriausybės šaknis.

□ Popiežius Jonas Paulius II pavadino vizitą į JAV sėkme. Jis pareiškė, kad apsilankymas Pasaulio Jaunimo Dienoje Denver, CO, parodė "jaunų žmonių gilią žinias apie Dievo buvimą jų gyvenimuose".

PRANCIŠKONŲ GIMNAZIJAI KRETINGOJE — JAU 60 METŲ!

1993 birželio 19 d. Kretingoje buvo paminėta pranciškonų gimnazijos 60 metų sukaktis. Šios gimnazijos pradžia reikia laikyti 1932-33 metais veikusių Šv. Antano kolegijai, kuriai 1933 švietimo ministerija pripažino gimnazijos teises. Pradžioje joje mokėsi tik berniukai, o nuo 1939 buvo atidarytos ir mergaičių klasės. Okupacijos metais jokių katalikiškų mokyklų būti negalėjo, nors naciai kapelionus gimnazijose dar pakentė. Komunistai 1940 m. vienuolynus uždarė, vienuolius išvaikė, įkalino, trėmė ir žudė. Tais metais ir pranciškonų gimnazija Kretingoje buvo suvalstybinta. Tik po 52 metų, 1992, pranciškonai savo rūmus atgavo ir įkūrė Kretingos katalikišką vidurinę mokyklą. Mokyklos direktore pakviesta matematikos mokytoja Asta Radikienė.

Pranciškonų gimnazijos Kretingoje 60 metų sukakties minėjimas buvo lyg dvasios pergales šventė prieš fizinę jėgą, smurtą, niekšybę. Dėka Kretingoje įsikūrusių pranciškonų dinamiškos veiklos, buvo galima jausti, kad šios žemaičių žemės visuomenė, išsivadavusi iš sovietų okupacijos, baigia išsivaduoti ir iš baisios okupacijos palikimo — baimės. Jau rinkimuose į Seimą kretingiečių dauguma parodė pilietinį susipratimą, į Seimą

Vilniuje pasiūsdami ne nomenklatūros žmogų, bet krikščionių demokratą Ignacą Uždavinį. Gal žemaičiai ir tuo laimingesni, kad turi šviesų, pilnutiniu tautos atgimimu ir krikščioniškais pagrindais valstybės atkūrimu besirūpinantį Telsių vyskupą Antaną Vaičių.

Vyskupas Vaičius buvo atvykęs ir į jubiliejinę gimnazijos šventę Kretingoje, bet svarbių reikalų verčiamas visoje šventės programoje dalyvauti negalėjo. O šventė buvo graži. Jau iš vakaro, VI.18, gimnazijos patalpose registravosi buvę mokiniai ir kiti svečiai. Iš Amerikos rytinio pakraščio buvo atvykę pranciškonų provinciolas tėvas Placidus Barius ir buvęs tos gimnazijos mokytojas ir direktorius Antanas Masionis. Okupavus bolševikams, Masionį iš direktoriaus pareigų atleido švietimo komisaras Antanas Venclova. Iš Los Angeles į šventę atvyko buvusi mokinė Viktorija Selenytė-Gurčienienė su vyrų Ignu ir rašantysis, buvęs vicedirektorius.

Šventė prasidėjo iškilmingomis pamaldomis. Mišias su asista laikė tėvas Placidus, pašventino mokyklos vėliavą ir pasakė dvasią gaivinantį pamokslą. Iškilmingas aktas vyko miesto kultūros rūmuose. Atidaromąją kalbą pasakė direktorė Asta Radi-

kienė. Prieš jos kalbą per salę pražygiavo dvi simbolinės eisenos — vaikai su varpeliais ir noviciatai, nešdami lempas, choriniu giedojimu atliko šv. Pranciškaus "Saulės giesmę". Melodeklamacija, vokalinis sekstetas, klieriko Belicko eilėraštis ir net išraiškos šokis skelbė viltį ir gėrio artėjimą.

Vicedirektorius Antanas Slušnys auditoriją supažindino su mokyklos istorija, svečiais iš Amerikos — buvęs mokinys tėvas Placidus ir buvęs mokytojas A. Masionis dalijosi įdomiais, vietomis garsų juoką iššaukiančiais prisiminimais. Kalbą pasakė iš Vilniaus atvykę seimo nariai — Romualda Hofertienė ir Ignacas Uždavinys. Žodį tarė J. Kojelis, sveikino savivaldybės bei daugelio organizacijų atstovai.

Tarp kalbų vis įsiterpė jaunimas, k. t. katalikų kolegijos ir meno mokyklos vaikų chorai, tautinių šokių ir baletų grupės, mergaičių vokalinis duetas ir trio, smuikų trio ir kt. Lietuvių kalbos mokytojos poetės Bronės Liniauskienės eilės jaudino visus, kurių kojos kada nors buvo lietusios šios mokyklos grindis. Išgirskime pirmąjį posmelį:

*Pasitik mokykla, iš toli
pareinu, —
Iš laimingų dienų ir skaudžių
praradimų,
Vyturėlio giesmė ir jaunystės
juoku
Prisiglaust prie gimtųjų
arimų.*

Ir paskutinį:

*Aš duris pradarau... Suolas
klasės gale,
Su jaunyste einu susitikti.
Koks išminčius man šiandien
galėtų patarti,
Kaip išspręsti gyvenimo lygtį?*

Iškilmingas posėdis baigtas giesme "Marija, Marija".

Šventės programoje buvo skirtas laikas laidų susitikimams, kuriuose buvę abiturientai, daugelis jau žilstelėję, susėdę mokyklos suoluose, "susitikinėjo su jaunyste", dalindamiesi linksmomis ir skaudžiais prisiminimais. Paskui šventės dalyviai su vėliava žygiavo prie laisvės paminklo pagerbti žuvusiuosius dėl laisvės.

Kovų dėl laisvės laikotarpis yra pasibaigęs. Jubiliejinė šventė grūdino kretingiečių dvasią kilniu gyvenimu liudyti laisvės palaimą.

Juozas Kojelis

Pranciškonų gimnazijos Kretingoje 60 metų sukakties minėjimas. Priekyje — buvęs gimnazijos auklėtinis Tėv. Placidus Barius, OFM, buvęs gimnazijos direktorius Antanas Masionis ir Kretingos miesto deputatas Anužis.

Po iškilmingo minėjimo dalyviai atžygiavo prie atstatyto laisvės paminklo.

Prie Kretingos gimnazijos vėliavos. Iš d.: seimo narys Ignacas Uždavinys, gimnazijos direktorė Asta Radikienė, seimo narė Romualda Hofertienė ir buvęs gimnazijos vicedirektorius Juozas Kojelis.

ARTĖJA OKUPANTŲ IŠĖJIMO DIENA

(atkelta iš 1 psl.)

Rugpjūčio 18 d. buvo sulaukta ir Rusijos reakcijos į paaiškėjusį skandalą - Prezidento raštą Maskvai, kuris turėjo likti visiškai slaptu. Rusija baudžia prasikaltusį buvusį pavaldinį Lietuvos gynybos ministras A. Butkevičius pareiškė, kad Rusija sustabdė savo kariuomenės ištraukimą iš Lietuvos. Lietuvoje tebėra 2,500 Rusijos kariuomenės.

Rugpjūčio 19 d. Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija gavo Rusijos Federacijos Gynybos ministerijos pranešimą, kad sustabdomas Rusijos Federacijos kariuomenės išvedimas iš Lietuvos Respublikos teritorijos.

Laikinojo reikalų patikėtinio Algimanto Gurecko pareiškime, kuris buvo įteiktas JT Generaliniam Sekretoriui Boutros Boutros-Ghali yra tokie žodžiai: "Nepaisant to, Lietuvos Respublikos URM tikisi, kad Rusija išves savo paskutinius karinius dalinius iš Lietuvos iki grafike numatytos datos - 1993m. rugpjūčio 31 d. ir parodys, kad geri kaimynystės santykiai yra tešiami tarptautinės teisės pagrindu. Lietuva yra pasirėmusi tęsti politinį dialogą su Rusija visais abi puses dominančiais klausimais".

Amerikos Lietuvių Taryba išsiuntė laiškus JAV Prezidentui ir

senatoriui Deoncinui, kuriuose raginama užimti tvirtą poziciją ryšium su Rusijos kariuomenės išvedimo sustabdymu.

Kongresmanas Durbin parašė laišką JAV Prezidentui, kuriame jis išreiškia gilų susirūpinimą dėl paskutiniųjų įvykių Lietuvoje.

Rugpjūčio 23-ią į Maskvą turėjo išvykti Lietuvos Prezidentas A. Brazauskas, užsienio reikalų ministras P. Gylis, krašto apsaugos ministras A. Butkevičius, Lietuvos valstybinės delegacijos vadovas V. Bulovas. Kelionės tikslas - susitikti su Rusijos Prezidentu B. Jelcin. Tačiau rugpjūčio 22 d. Prezidentas A. Brazauskas nusprendė nevykti į Maskvą ir panaikino numatytas derybas su Rusijos Prezidentu.

Tokiame sprendime, tikriausiai, turėjo įtakos opozicijos nuomonė, kuri skelbė, kad Prezidentui į Maskvą vykti neverta, kol paskutinis Rusijos kareivis nepaliks Lietuvos.

Ar išauš Lietuvoje rugsėjo 1-oji kitomis spalvomis, šiandien sunku pasakyti. Visoms trimis Baltijos valstybėms Rusija taiko tuos pačius metodus - karinę jėgą. Ar sureaguos pasaulis? Tikriausiai, ne. Nes Lietuva per daug maža ir silpna, be to, niekam nereikalinga.

Bet okupanto išėjimo diena artėja, kad ir kaip ją bandytų atitolinti... A. J.

IŠ VISUR

— Pasiųsti pinigus į Lietuvą lengviausias būdas yra per Tarptautinį Pinigų Igaliojimą (International Money Order), kurį galima įsigyti vietiniuose JAV pašto skyriuose. Tik už \$3 mokesčių, kiekvienas žmogus, užpildęs atitinkamą formą pašte, gali pasiųsti iki \$700 asmeniui, gyvenančiam Lietuvoje. Gavėjas Lietuvoje gali pasikeisti gautą sumą į litus pagal einamąjį valiutų kursą. Žmonės skundžiasi, kad kai kuriuose JAV pašto skyriuose yra nieko nežinoma apie pinigų siuntimą į Lietuvą. Tuo atveju, reikia vietinio pašto darbuotojui pasakyti, kad jis pažiūrėtų į Postal Bulletin #21840 (datuotą balandžio 29 d., 1993 m.), 6-tą puslapį.

— Jonas Juknius ir Edvardas Slušnys liepos 21 d. Lietuvos Prezidento dekretu už nuopelnus Lietuvos aviacijai apdovanoti Dariaus ir Girėno medaliais. Jie liepos 16-19 dienomis mažučiu lėktuvu "Piper 140" perskrido Atlantą ir nusileido Kaune, Karmėlavos aerouoste.

— Rūta Elvikis Dainauskaitė liepos mėn. gale išvyko į Canberra, Australijos sostinę, dirbti JAV ambasadoje. Rūta yra gimusi Chicago, politinius mokslus studijavo Bradley universitete, Peoria, IL, Southern Maine universitete, Portland, ME, Sorbonos universitete, Paryžiuje, North Western universitete, Chicago, IL. Gavusi teisės doktoratą, dirbo Palo Alto, CA, tarptautinės prekybos advokatų firmoje. Baigusi specialius diplomatinės kursus, buvo priimta JAV diplomatinė tarnybon.

— Krikščionybės idealų ugdymui konkurso vertinimo komisiją šiais metais sudaro: kun. dr. Valdemaras Cukuras, dr. Mirga Girniuvienė, sesuo Bernadeta Matukaitė, Eligijus Sužiedėlis ir Liuda Žiaugrienė. Šia tema paruošti projektai ar religiniai veikalai priimami dabar. Siunčiama adresu: Rev. Dr. V. Cukuras, I. C. Convent, Route 21, Putnam, CT 06260.

— Imigracijos į Lietuvą kvota 1993 metais — pagal Seimo sprendimą — 2,500 asmenų. Pirmiausia teisę į Lietuvą imigruoti 1993 m. turi užsieniečiai, kurių šeimų nariai yra Lietuvos Respublikos piliečiai.

— Kanados Lietuvių Bendruomenės valdybą dabar sudaro: pirm. A. Vaičiūnas, sekr. V. Zubrickienė, išd. J. Adamonytė, visuomeninių reikalų komisijos pirm. J. Kuraitė-Lasienė, švietimo komisijos pirm. G. Paulionienė, lešų telkimo komisijos pirm. J. Krištolaitis, humanitarinės pagalbos Lietuvai komisijos pirm. V. Gačionytė, Kanados lietuvių jaunimo pirm. R. Laurinavičius, kultūros komisijos pirm. L. Marcinkutė, raštinės vedėja L. Našlėnienė.

— Kompozitorius Bruno Markaitis, SJ, šiuo metu gyvena Honolulu, Havajuose, ir sveiksta po trečios operacijos. Jis orkestruoja savo kūrinį "Lituanica".

— Š. A. Baltiečių ir lietuvių lengvosios atletikos 1993 m. pirmenybės įvykių rugsėjo 11-12 dienomis Aldershot High School, Burlington, Ont. Rengia Toronto PPSK "Aušra", talkinant Hamiltono LSK "Kovui". Lietuvių pirmenybių rezultatai bus išvesti iš baltiečių pirmenybių.

LIETUVOJE IR APIE LIETUVĄ

— Liepos mėnesio pabaigoje Lietuvoje oficialiai buvo įregistruoti 32,936 bedarbiai, iš kurių daugiau kaip pusė — moterys. Prieš mėnesį bedarbių buvo 694-iais mažiau. Praėjusį mėnesį 23,711-kai asmenų išmokėta 678,014 litų bedarbio pašalpu.

— Lietuvos Respublikos Seimo antrajai sesijai pasibaigus, paskelbta statistikos duomenų. Šioje sesijoje įvyko 31 Seimo posėdis, priimti 68 įstatymai, 89 nutarimai, 3 rezolucijos. Iš visų deputatų tik vienas Gediminas Paviržis, atstovaujantis LDDP, dalyvavo visuose posėdžiuose. Daugiausia kalbėjo opozicijos atstovas Saulius Pečelūnas, pasisakęs 249 kartus. Nauja Lietuvos Respublikos Seimo sesija prasidės rugsėjo 10 d.

— Baltarusijos atstovybė Jungtinėse Tautose išplatino pareiškimą, kuriame teigiama, neva Lietuvos Didžioji Kunigaikšt-

tystė buvusi Baltarusių valstybė ir kad tokia nepriklausoma Baltarusija egzistavusi iki XVIII amžiaus pabaigos. Ta proga Lietuvos Seimo opozicijos lyderis V. Landsbergis savo paskelbtame pareiškime apgailestauja, kad kai kurių baltarusių mokslininkų bei politikų "nemokslinės ir kaimynus provokuojančios koncepcijos dabar taip iškeliamos į tarptautinės politikos lygmenį". Pasak V. Landsbergio, "Lietuvos Vyriausybė turėtų pareikalauti paaiškinti, kas yra išpuolio iniciatorius ir kokio politinio tikslo siekiama".

— Pažaislio vienuolyne įsikūrusioms seselėms kazimierietėms Oldenburgo vyskupijos (Vokietijoje) "Caritas" pagalbos transportas atvežė altorių ir 50 lovų būsimiems rekolekcijų namams.

— Lietuvos žmonių tarpusavio skolos siekia 1,3 mlrd. litų.

Stratfordo festivaly scena iš "The Mikado", iš k.: Barbara Fulton kaip Peep-Bo, Karen Wood kaip Pitti-Sing, Juan Chioran kaip Pooh-Bah, Glynis Ranney kaip Yum-Yum.

STRATFORDO FESTIVALYJE —

"THE MIKADO" PO 11 METŲ

ALFONSAS NAKAS

Rugpjūčio 3 ir 4 d. aplankiau kanadišką Stratfordo Šekspyro festivalį. Tai buvo 26-ta vasarinė išvyka, nuo 1968 m. vasaros nė vieno Festivalio sezono nepraleidus. Kai gyvenau Detroite, Ontario Stratfordas buvo ranka pasiekiamas, tad daugelį vasarų matydavom po 7, 8 kartais net po 10 pastatymų. Bet apsigyvenę už 1150 mylių, tenkinamės tuo, ką galima per kelias dienas apžiūti. Šį kartą pamatėme tris spektaklius: Broadway miuziklą "Gypsy", Molière'o komediją "The Imaginary Invalid" bei Gilberto ir Sullivano operetę "The Mikado". Čia keletas pastarosios operetės įspūdžių bei pastabų apie ją.

"The Mikado" Stratfordo Avon'o teatro scenoje pirmą kartą pastatyta 1982-jų vasarą. Pasisekimas buvo toks didelis, kad premjerinis spektaklis tapo išties nufilmuotas ir rodomas JAV bei Kanados televizijų programose. Avon'o teatro scenoje berods, buvo pakartotas ir 1983 ar 1984 vasarą. Man teko laimėti matyti vieną iš 1982-jų vasaros spektaklių. Jis paliko tokį didelį įspūdį, kad kai kurių detalių laikas nespėjo išdildyti ir gal niekada jų nebepamiršiu.

Šiame pastatyme, irgi Avon'o teatro scenoje, pamačiau rugpjūčio 4 d. vakare. Nors pats savaitės vidurys, visos 1,100 vietų, atrodo, buvo užimtos. Tarp negausių dekoracijų kelis kartus scenos gilumoje atsiranda didelis pilno mėnulio diskas. Ir tas pats "japoniškas", plačiai šakotas, medis. Bene tie patys brangūs šilkiniai kimono ir kitokie auksu

išsiuvinėti rūbai. Visa tai, scenovaizdis bei rūbai, — tos pačios išradingosios projektuotojos Susan Benson. Tas pats nuostabus režisierius bei chorografas Brian Macdonald, papildomos muzikos aranžuotojas Berthold Carriera, šviesų projektuotojas Michael J. Whitfield.

Nors beveik visas aktorių-dainininkų-šokėjų kolektyvas pasikeitęs, bet centriniame Ko-Ko vaidmeny paliktas tas pats Eric Donkin. Didelis aktorius, Stratfordo vaidinąs 23-čią vasarą, prieš tai vaidino kituose teatruose, filmuose, televizijoje. Spėju, kad jam apie 60, gal ir daugiau metų. Čia kartu su vikriais jaunuoliais, jam reikia šiek tiek šokti. Metų skaičius tokiam vaidmeniui truputį kenkia...

Antras svarbiausias tarp vyrų yra Poch-Bach, Lord High Everything Else. Anais metais jį vaidino Richard McMillan. Jis tebestovi man akyse kaip gyvas. Dabar jį pakeitęs Juan Chioran. Irgi labai geras aktorius, tik pirmojo jokių būdu nepalengkes. Iš žavingos Maria Baron Yum-Yum vaidmenį Glynis Ranney paveržusi. Bet pasilikusi anuometinė Katisha, Christina James, gražiabalsė operinė dainininkė.

Pastatymą vertindamas prieš vienuolika metų, pavadinau jį gotišku dėl muzikos čiak-čiak

DEXTER PARK PHARMACY
Wm. Anastasi, B. S.
77-01 JAMAICA AVENUE
(Cor. 77th Street)
Woodhaven, N. Y. 11421
WE DELIVER
Tel.: 296-4130

tonų, dėl aktorių vyrų rūstumo, jų staigių judesių, ypač "kapo-jančių" rankų mostų. Panašus įspūdis liko ir po pastarojo spektaklio.

Kaip anuomet, taip ir šią vasarą "The Mikado" pastatymas labai geras, vertas daugelio žiūrovų dėmesio. Ypač tų, kurie šio pastatymo dar niekada nematė. Mane ir mano artimuosius, su kuriais taip besąlyginiai spektaklį pamilome 1982-jų vasarą, pastarasis truputį nuvylė. Nuvely gal tik todėl, kad jis pirmojo kažkuo (net nežinome kuo) nepalengkė.

"The Mikado" Avon'o teatro scenoje pasiliks beveik iki sezono galo, iki lapkričio 17 d. Nors patys geriausi bilietai brangoki, po 55.50 kanad. dolerių, bet ant radieniais vienu bilietu įleidžiami du žiūrovai. Bilietus galima užsakyti neapmokamu telefonu, šiuo numeriu — 1-800-567-1600.

— Kaišiadoryse jau beveik metai statoma A. Jakšto katalikiška spaustuvė. Baigiama pagrindinė salė, o rugpjūčio mėnesį bus pradėti montuoti užsienietiški spausdinimo įrenginiai. Spaustuvės statybos kaina — 4,5 milijonų litų. Spaustuvė Kaišiadoryse yra organizacijos "Kirche in Not" dovana Lietuvai, o jos įrengimai — įvairių kitų organizacijų rūpestis.

— Kauno akademiniam dramos teatre pradėti registruoti merginos ir vaikinai norintys mokytis aktorinėje studijoje. Prieš karą prie Valstybės teatro veikė Vaidybos mokykla, kurios auklėtiniai papildydavo teatro trupę. Ši tradicija atkuriamą aktorius Viktoro Šinkariuko sumanymu. Mokslo studijoje truks trejus metus. Geriausi studijos auklėtiniai taps teatro kolektyvo nariais.

LIETUVIŠKA KOMPANIJA IŠ CHICAGO

atlanta IMPORT EXPORT
Trumpiausias kelias į Lietuvą
SIUNTINIAI | LIETUVA
SIUNTINIAI PRISTATOMI | NAMUS
NEW YORKE, KREIPKITES Į MŪSŲ ATSTOVĄ
TEL. (718) 441-4414
85 - 17 101 ST.
Richmond Hill, NY 11418
IŠ TOLIAU, SKAMBINKITE NEMOKAMU TEL.
1-800-775-SEND
IŠ CHICAGO, SKAMBINKITE (312) 434-2121

© atlanta IMPORT EXPORT, 1992

UNIONTOURS
Kelionės į Pabaltijį
LIETUVA '93

Specialūs patarnavimai:

- pigėsni lėktuvo bilietai
- susirinkimai, suvažiavimai
- viešbučiai Vilniuje ir kituose miestuose

Aplankykite tėvynę:

- individualios ir biznio kelionės
- įvairios grupinės kelionės

1 - 800 - 451 - 9511

Isteigta 1931
UNIONTOURS
79 Madison Ave., New York, N.Y. 10016
Tel: 212 - 683 - 9500 Fax: 212 - 683 - 9511

FINNAIR **SAS**
SCANDINAVIAN AIRLINES

PAREMKIME LB ĮSTAIGĄ WASHINGTONE

Didžiai gerb. Tautietai, Tautiete,

1989 metais, Lietuvos atgimimo judėjimui — SAJŪDŽIUI — traukiant okupanto uždėtas grandines, JAV LB Krašto valdyba įkūrė Visuomeninių reikalų įstaigą siekiant įtakingiau informuoti JAV politinio gyvenimo vadovus, visuomenines institucijas ir spaudą apie Lietuvos laisvės kovos įvykius bei nurodyti sovietinės propagandos melą bei tiesos iškraipymą.

Keli šimtai JAV Kongreso narių ir visa eilė žinių komentatorių bei žurnalistų buvo įjungti į Lietuvos laisvinimo veiklos talką. LB įstaiga teikdama tikslią informaciją, sudarydama galimybes Sajūdžio atstovams asmeniškai Lietuvos laisvės siekius aiškinti JAV Kongrese ir kitur, informuodama išsiviję, sėkmingai pasidarbovo griauant prosovietines sienas Washingtone.

Washingtono LB įstaiga buvo išlaikyta Amerikos lietuvių dosniomis aukomis.

Lietuvai atstačius nepriklausomybę, LB įstaigos reikšmė ir atliekami darbai nesibaigė. Atėjo metas naujose sąlygose padėti Lietuvai nepriklausomybę ir demokratiją įtvirtinti. Nors pirmiausias rūpestis tebėra Rusijos kariuomenės iš Lietuvos išvedimas, LB Washingtono įstaiga taip pat veikia ekonominės, mokslinės ir humanitarinės paramos išrūpinimo srityse.

LB įstaiga detaliais memorandumais informavo apie Rusijos kariuomenės judėjimus ir jos laikyseną. Kai šiais metais JAV Kongrese buvo sprendžiama ekonominė parama Rusijai, ji buvo sąlygota sovietinės kariuomenės atitraukimu iš Pabaltijo kraštų. Tai svarbus politinis laimėjimas tiek Lietuvai, tiek jos išsivijai.

Su JAV LB Krašto valdybos narių asmeniškai paskata, 1992 metų rudenį prez. G. Bushas rinkimų kampanijos metu suprojektavo Pabaltijo valstybėms penkiasdešimt milijonų JAV dolerių (\$ 50,000,000) investicinį fondą ("Baltic Enterprise Fund"). Prez. Bushui pralaimėjus rinkimus, projektas gal būtų buvęs užmirštas. Tačiau šį pavasarį JAV LB Washingtono įstaiga įvairiomis progrom liudijo prez. Clintono administracijos pareigūnams, kad įsteigimas Pabaltijo valstybėms skirtas investicinio fondo yra Lietuvai labai reikalingas, ir kad jis turėtų būti kuo greičiau įgyvendintas.

JAV vyriausybė š.m. birželio mėnesio pabaigoje paskelbė šio Pabaltijo kraštams skirtą investicinio fondo steigimą.

Washingtono LB įstaiga dabar aktyviai padeda JAV LB Ekonominių reikalų tarybai artimiausiu įsijungti į šio fondo kūrimo eigą. Užmegzti bendradarbiavimo ryšiai su prez. Clintono vyriausybės paskirtu fondo steigimo administratoriumi ir

turėta visą eilę pasitarimų su kitiems kraštams (Vengrijai, Bulgarijai, Lenkijai) skirtų fondų vadovybėmis. JAV LB siekis ryšium su šiuo Pabaltijo kraštams skirtu fondu, kad šio \$50,000,000 JAV dolerių fondo direktoriais taptų Lietuva pažįstantys, Lietuvos rūpesčiams nesvetimi profesionalai. Per LB pastangas įjungdami stipriausias pajėgas padėsime Lietuvai, ir taip pat paryškinsime Amerikos lietuvių potencialą.

Washingtono LB įstaiga taip pat palaiko ryšius su JAV Valstybės departamentu. Šį pavasarį JAV Valstybės departamentas kontaktavo LB Washingtono įstaigą dėl pagalbos bei patarimų kaip suorganizuoti Amerikos ambasadoriaus Lietuvai kelionę į lietuvių telkinius Clevelande ir Chicagoje.

Dalyvaujant įvairiose Washingtono vykstančiose svarstybose, JAV LB įstaiga yra pastebėjusi, kad Rusijos valdžios pareigūnai vėl pradeda kalbėti apie jiems priklausančią "įtakų sferą" Pabaltijo kraštuose ir apie Pabaltijo kraštų "diskriminaciją" prieš Rusijos karius ir jų šeimas. Tai pareikalauja taiklių paaiškinimų "position papers", kuriuos Washingtono LB įstaiga paruošia pagal JAV LB Visuomeninių reikalų tarybos nurodymus.

Washingtono LB įstaiga artimai bendradarbiavo su Lietuvos ambasada ir amb. St. Lozoraičiu organizuojant pirmąją verslo konferenciją ir ruošiant laboratorijos srityje veikiančių organizacijų suvažiavimą Washingtono. Tačiau pabrėžtina, kad Lietuvos ambasada ir LB įstaiga turi skirtingas paskirtis ir viešos galimybes.

Lietuvos ambasada atstovauja Lietuvos valdžiai. Lietuvos ambasada neturi teisės JAV kongresui kalbėti apie Amerikos lietuvių rūpesčius, kritikuoti Lietuvos vyriausybės nutarimus ar pasmerkti Lietuvos Seimo įstatymus, kurie prailenkia su žmogaus teisėmis. Tai atlikti gali tik lietuviškosios išsivijios suteiktu mandatu ir finansine parama išlaikoma visuomeninės paskirties įstaiga.

Washingtono LB įstaigos darbas yra platus, šiandien aktualus ir reikalingas. JAV LB įstaiga yra vienintelė Amerikos lietuvių atstovybė Washingtono (VLIKO išlaikoma ELTA ir Religinės šalpos išlaikomas Lietuvių Informacijos Centras jau prieš metus užsidarė).

Nors dabartines reikalavimai rodo, kad turėtumėm šią pilnų laiku profesionaliai dirbančią LB įstaigą plėsti, š.m. vasario 16-ios proga gautos aukos nepajėgia net kuklaus \$60,000 biudžeto padengti. Be mūsų visų pakartotinos pa-

ramos, JAV LB Krašto valdyba turės šios įstaigos veiklą siaurinti, o šį rudenį pačią įstaigą uždaryti. Washingtono LB įstaigos uždarymas būtų nepakeliamas nuostolis Lietuvai ir Amerikos lietuviams.

Todėl šiuo laišku kviečiame ir raginame savo auka užtikrinti Washingtono LB įstaigos išlaikymą, kad ji galėtų taikliai ir efektingai atstovauti Jūsų rūpesčiams ir energingai bei efektingai dirbuotis įgyvendinant Jūsų viltis.

Su pagarba

Vytas Maciūnas *Algimantas S. Gečys* *Antanas Dambriūnas*
Vytas Maciūnas Krašto Valdybos Pirmininkas
Algimantas S. Gečys Visuomeninių Reikalų Tarybos Pirmininkas
Antanas Dambriūnas Ekonominės Reikalų Tarybos Pirmininkas

WASHINGTONO LB ĮSTAIGOS IŠLAIKYMAI SKIRIAMOS AUKOS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

AUKOS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI LITHUANIAN-AMERICAN COMMUNITY, INC. KRAŠTO VALDYBOS IZDAS TREASURY OF NATIONAL EXECUTIVE COMMITTEE

DONATIONS TO MAINTAIN AND SUPPORT THE LITHUANIAN-AMERICAN COMMUNITY OFFICE IN WASHINGTON, D.C.

Vardas - Name Adresas - Address Auka - Donation
Make Checks payable to: Lithuanian-American Community, Inc.
Mail to: Daina Krivickas, 2715 E. Alleghany Ave., Philadelphia, PA 19134-5914

LIETUVOS AUKŠTOJO PILOTAŽO MEISTRAS

— Jurgis Kairys pakeliui į pasaulio taurės laimėtojus —

Pasaulinės aukštojo pilotažo varžybos tebevyksta ir baigsis šiemet Miami Beach, Floridoje, lapkričio mėnesį. Tarp kandidatų iš viso pasaulio dalyvauja ir Lietuvos nepaprastas aukštojo pilotažo meistras Jurgis Kairys, kuris šios rūšies sporto pasaulyje dabar žinomas taip gerai, kaip krepsinio Sabonis ar Marčiulionis.

Vilniuje, minint Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą šešiasdešimtmetį, už 20 km esančiame Kyviškių aviacijos poligone liepos 18 d. įvykusios šventės padangėje pasirodė ir Jurgis Kairys. Jis čia savo akrobatinius skraidymus išdarinėjo lėktuvu SU-26, kurį nusipirko drauge su bendražygiu Vytautu Lapėnu, pasiryžęs dėti pamatus Lietuvos akrobatinio skraidymo tarptautinei mokyklai.

Savaime suprantama, kad Kairys ir buvo didžiausia atrakcija, nors publikos nebuvo tiek daug, kiek susirenka jos užsieniuose, kur jo valdomas lėktuvas "danguje šoka, maudosi, eina kūrverščia, krenta žemyn lyg pašautas paukštėlis ir vėl gręžiasi į dangų", kaip sako vienas Lietuvos sporto žurnalistas. Rudenį, kai pasibaigs didysis pasaulio taurės varžybos sezonas, jis ketina dar sykį pasirodyti Lietuvoje.

Jis atskris naujausiu Suchojaus firmos lėktuvu SU-31, kuriuo jis dalyvauja varžybose ir kuris tokios modifikacijos yra vienintelis pasaulyje. Net Rusijos rinktinės tokio lėktuvo neturi, o Kairys juo skraido ir Lietuvai laurus skina.

Iš kur tokia privilegija? Pasirodo, Kairys yra tos Rusijos bendrovės lakūnas-bandytojas. Jisai nuo 1984 metų dalyvauja lėktuvų konstrukcijoje. Inžinieriai atsižvelgė į jo aukštojo pilotažo supratimą ir į tai, koks, jo manymu, turėtų būti akrobatinis lėktuvas. Jis kainuoja apie 200 tūkstančių dol. Tačiau galutinė kaina bus nustatyta po visų bandymų.

Firma jo bandymais patenkinta ir neprieštarauja, kad jis varžybose dalyvauja Lietuvos vardu. Mat firmai reikalingas toks bandytojas-lakūnas, o Kairiui reikalinga firma, nes be tokio lėktuvo pasaulinėse varžybo-

se pirmą kartą būtų sunkiau. Todėl Kairys Maskvoje praleidžia didžiąją savo laiko, Vilniuje gyvenančią žmoną Birutę su vienuolikmečiu Mantu ir ketverių metų Simu aplankydamas retkarčiais.

Kairys labai susirūpinęs, kad Lietuvos jaunimas labiau susidomėtų aukštojo pilotažu. Jis viliasi, kad ateinančiais metais pasaulio aukštojo pilotažo čempionate Vengrijoje dalyvaus jau ne vienas, nes Lietuva turi gerų lakūnų.

Aukštojo pilotažo pagrindiniai vertinimo kriterijai yra: programos įvairumas, originalumas, harmonija, ritmas, atlikimo kokybė, tikslumas ir dar kartą tikslumas. Kairys pabrėžia, kad skraidymo meistrui nereikia gimti, bet šio to įgimto reikia turėti. Tačiau daugiausia meistriskumas pasiekiamas darbu, atsidėjimu, užsidegimu.

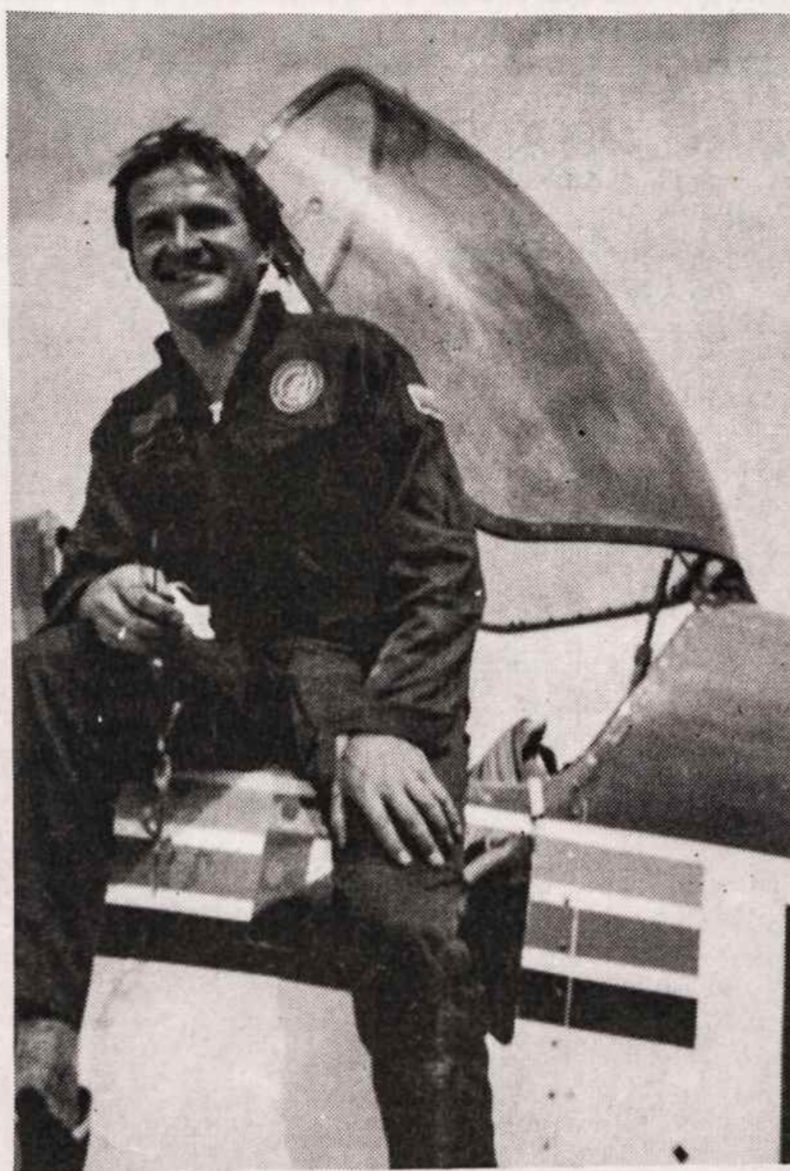
Kairį aviacijai paskatino "kukurūzninkai". Šilalės rajono Beržės kaimo laukuose jie barstė trąšas. Jis lakūnams talkino žemėje, o tie kaimo vaikų pavėžiavo dangumi.

Baigęs vidurinę, išvyko laikyti egzaminus į lakūnų mokyklą Vilniuje. Deja, medicinos komisija rado "ligą", bet tikrovėje kalta buvo jo biografija — mat buvo gimęs Krasnojarsko krašte, kur augo aštuonerius metus, jo tėvus ten ištrėmė 1950 m. Tad Vyborgo aviacijos technikos mokykloje studijavo trejus metus ir ją baigęs sugrįžo į Lietuvą. Didžiausiam džiaugsmui, Kauno sporto klubas jį priėmė nariu. Nuo tada viskas ir prasidėjo, nors darbo reikėjo daug.

Ar pakilęs į pasaulines aukštumas, žemiškais dalykais domisi? Dar ir kaip! Sugrįžęs į Vilnių, J. Kairys visada džiaugiasi naujais dalykais, kad žmonės vaduojasi iš pasyvumo, ir pasakojo, būtų tragedija, jei Lietuva sugrįžtų ten, kur buvo.

G. P.

Duok Darbininką paskaityti tiems, kurie jo neprenumeruoja, paskui paragink užsisakyti.

Jurgis Kairys prie savo lėktuvo SU-26, kuriuo atliko akrobatinę programą Kyviškėse įvykusioje aviacijos šventėje, su gvardžiu, jam padovanotu sporto entuziastės. Vėliau jis iš Lietuvos aviacijos viršininko gavo ir civilinio lakūno licenciją, pirmąją nepriklausomos Lietuvos istorijoje. Gintauto Prašmuto nuotr.

MUZIKAS IŠ GERVĖČIŲ FLORIJONAS VALEIKA

(110-jų gimimo metinių proga)

XIX-jo amžiaus pabaigoje ir XX-jo pradžioje Lietuvos padangėje sužibo pirmos lietuvių muzikų profesionalų žvaigždės. Pirmiausia čia minėtini J. Naujalis, M. K. Čiurlionis, Č. Sasnauskas, M. Petrauskas ir kt. Greta jų pasirodė ir mūsų kapelmeisteriai kaip J. Gudavičius, Fl. Valeika.

Komp. St. Šimkus dar 1925 m. teisingai yra pareiškęs, kad nuo karo kapelmeisterio išsilavinimo daug priklauso, koks bus jo orkestras. Ir ne paslaptis, kad tokių tikrai išsilavinusių, ypač su aukštojo mokslo, mūsų kariuomenėje būta nedaug. Vienas tokių buvo Florijonas Valeika, su kurio sūnum Matu pradiję mokykloje šių eilučių autoriui teko sykiu mokytis pas tą patį

mūsų mėgiamą mokytoją Jurgį Milerį.

Prieškariniame Kaune visi daugiau ar mažiau, o kartais ir tik iš matymo pažinojo karo kapelmeisterį Florijoną Valeiką. Ne itin paplitęs vardas, dideli ūsai, graži uniforma teikė jam daug šaunumo. O kiek jo diriguojamų orkestro koncertų teko pasiklausyti Birštone, Palangoje, kur su tėvais kartais pavasarodavau!

Kaip ir kitų Lietuvos muzikų, taip ir Valeikos kelias į muziką, nebuvo rožėmis klotas. Gimęs 1883 m. gegužės 3 d. Gervėčiuose valstiečio šeimoje, pradinį mokslą išėjo liaudies mokykloje. Ganydamas gyvulius mėgdavo padainuoti, dūdelėm pagroti, kad laikas greičiau slinktu. Į gabų vaiką dėmesį atkreipė į Gervėčius atsikėlęs naujas vargonininkas, būsimas kompozitorius Mikas Petrauskas, pramokinęs jį pūsti fleitą iš natų.

Mokslas ėjo gana gerai, ir jaunas Florijonas jau galėjo groti net Petrausko orkestre, kur pirmuoju smuiku grojo mūsų būsimas dainininkas Kipras. Tada jis

PUTNAM, CT

Šiluvos Marijos atleidai įvyks š. m. rugsėjo 12 d. Nekaltai Pradėtosios Marijos šventovėje, Putname. Maldos dieną praves naujai į kunigus įšventintas kun. Vytautas Volertas, Žodis Marijai, Šv. Mišios, konferencija, procesija su rožančiaus malda gražioje seselių sodyboje suteiks atvykusiems dvasinę atgaivą.

Svečiai kviečiami dar ir prieš tai atvykti bei pasidžiaugti vienuolyno aplinka, seselių svetin-gumu. Reikia tik iš anksto pranešti telefonu 203 928-7955.

ryžiuje, Berlyne, Romoje, Kopenhagoje, Oslo, Stockholme, Prahoje, Maskvoje ir kt. Ypač su dideliu pasisekimu koncertavo Bacho salėje Berlyne su simfoniniu orkestru, kuriam dirigavo Balys Dvarionas.

1930 m. Berlyne įdainavo 5 plokšteles, daugiausia lietuvių kompozitorių kūrinių: pvz. J. Gruodžio "Rudens tylumoje", "Aš svajojau svajonėle", "Aguonėlės", "Saulėle raudona", "O kas sodai"; St. Šimkaus "Lopšinė"; J. Tallat-Kelpšos "Liepė tėvelis".

1940 m. ištėkėjo už estų poeto ir meno istoriko Aleksio Rannito, kuris tuo metu gyveno Kaune, reiškiši lietuviškoje kultūrinėje veikloje.

Iš Lietuvos į Vokietiją pasitraukė 1944 m. Vokietijoje koncertavo lietuvių stovyklose ir anglų kariuomenės teatre Lowland.

Į Ameriką atvyko 1952 m. ir apsigyveno New Yorke. Čia gyvenimo atokiai nuo lietuviškos veiklos, bet ja domėjosi, sekė muzikinį, kultūrinį gyvenimą. Skaitė "Darbininką" ir buvo uoli jo rėmėja. Prieš keletą metų dėl sveikatos turėjo apsigyventi slaugos namuose Putname, CT.

negalvojo, kad jų keliai vėl susitiks Peterburge, ir ne kur kitur, o konservatorijoje.

Kadangi M. Petrauskas jau 1901 m. buvo įstojęs į konservatoriją, paragino ir Kiprą ir Florijoną pasekti jo pėdomis. Ir taip Florijonas atvyksta į šiaurės sostinę, St. Peterburgą, kurio jokiū būdu negalima buvo lyginti nei su Vilniumi, o ypač Gervėčiais.

Kadangi mokslas sekėsi neblogai, Florijonas 1907 m. jį baigė kaip fleitistas ir karo kapelmeisteris.

Aišku, studijuojant konservatorijoje teko išėiti ir bendro lavinimo dalykus, gauti brandos atestatą, todėl padirbėti teko gana įtemptai. Dar būdamas studentu 1904-09 metais dirbo kirasirų pulko kapelmeisteriu, po to iki 1914 m. — karo laivyno ir galop iki 1918 m. įvairiuose pėstininkų pulkuose.

Sugrįžęs į Lietuvą ir įstojęs į besikuriančią kariuomenę, kaip patyręs muzikantas, buvo paskirtas vyr. karo kapelmeisteriu, išbūdamas šiose pareigose iki 1940 m. 1941-1944 metais vadovavo savisaugos dalinių pučiamųjų orkestrui.

Artėjant raudonajai armijai, Valeika pasitraukė į Vakarų. Apsigyvenęs JAV, jis ir toliau dirbo savo pamėgtą darbą, pagal galimybes organizuodamas pučiamųjų orkestrus, ansamblius.

Išvargintas gyvenimo negandų, Valeika, sulaukęs 78 metų amžiaus, 1961 m. rugsėjo 21 d. mirė savo naujoje tėvynėje — East St. Louis, IL.

Šio primiršto muziko originalų repertuarą sudaro polkos, valsai, maršai, pramoginė muzika. Lietuvoje, kaip atrodo, jo kūrinių neliko, kadangi visus rankraščius pasiėmė su savim ir juos vėliau perdavė komp. J.

Virginijus Barkauskas

Į NEW YORKĄ GRĮŽO VIRGINIJUS BARKAUSKAS

V. Barkausko, jauno ir gabaus vargonininko, sulaukėme grįžtant iš Šv. Juozapo kolegijos Rensselaer, IN, su Muzikos Magistro laipsniu, kurio jis pasiekė savo nepaprasto darbštumo ir gabumų dėka. Pagal reikalavimus, jis turėjo atlikti 2 koncertus, kurių vienas įvyko liepos 18 dieną Valparaiso Universitete Priskikimo koplyčioje, maždaug katedros didumo, garsios savo vargonais ir spalvingais vitražais. Į koncertą susirinko neeilinė publika ir sukėlė jam audringas ovacijas. Barkauskas atliko labai sudėtingą ir įvairią programą, kurią publika sutiko taip entuziastingai.

IŠ LIETUVOS

— **Pramoninė vėjo jėgainė**, pirmoji tokio tipo Lietuvoje, pradėjo veikti Kaune. 20kW galingumo vėjo malūna sukūrė ir pagamino firmos "Jėgainė", imonių "Pergalė" ir "Energoremonta" specialistai. Deja, kol kas naujosios jėgainės kaina didoka ir šiemet bus pagaminta tik bandomoji partija — penki vienetai.

— **Nauji telekomunikacijų tarifai** įsigaliojo Lietuvoje nuo rugpjūčio 1 d. Pabrango visi mokesčiai, jų tarpe ir už tarptautinius ryšius telefonu ir teleksu. Ryšio teleksu viena minutė, priklausomai nuo valstybės geografinės padėties, kainuoja nuo 80 ct iki 7 Lt 55 ct, telefonu — nuo 95 ct iki 12 Lt.

— **Minske vykusioje tarptautinėje Baltijos ir Juodosios jūrų regiono šalių konferencijoje**, Baltarusijos, Lietuvos ir Ukrainos parlamentarai, energetikos ir ekonomikos specialistai bei ekspertai nutarė kuo greičiau suruošti bendrą įgaliotų atstovų ir specialistų pasitarimą, kuriame būtų išnagrinėta Baltijos ir Juodosios jūrų naftos kolektoriaus statyba, taip pat regioninio Rytų Europos šalių plėtros banko įsteigimo galimybės. Šis bankas turėtų finansuoti siūlomą kolektorių, remti energetikos išteklių naudojimo, energetikos, transporto, ryšių, gamtos saugos plėtros Baltijos ir Juodosios jūrų baseine projektus.

Žilvičiaus muzikologijos fondui, kur jie ir dabar tebėra.

Jei atsirastų senų muzikantų, grojusių Valeikos orkestre, autorius būtų dėkingas, kad tie laikraščio puslapiuose pasidalintų savo prisiminimus, tuo papildydami šio muziko kūrybinį portretą.

Viktoras Gulmanas

MIRĖ SOLISTĖ GRAŽINA MATULAITYTĖ

Matulaičio globos namuose Putnam, CT rugpjūčio 10 d. 5:20 v. popiet mirė buvusi Lietuvos valstybinės operos solistė Gražina Matulaitytė. Ji buvo dukra Vinco Matulaičio, žinomo visuomenininko, Lietuvos valstybės kontrolieriaus, mirusio Kaune 1935 m. Jos sesuo Vincenta buvo diplomato ir ministro Stasio Lozoraičio žmona, mirusi Romoje, o čia Amerikoje esančiam Lietuvos ambasadoriui Stasiui Lozoraičiui ji buvo teta.

Buvo gimusi 1899 m. rugpjūčio 9 d. Vilniuje. 1916 m. baigė Šv. Kotrynos gimnaziją Petrapilyje. Iš pat mažens buvo linkusi į muziką. 1916 - 1918 m. smuiko mokėsi Petrapilio imperatoriškoje konservatorijoje.

Po karo 1920 - 1925 m. muzikos studijas tęsė Leipcigo konservatorijoje pas prof. H. Sittą. Tuo metu susidomėjo dainavimu. 1925 - 29 m. dainavo mokėsi Berlyne ir Romoje.

Pradžioje reiškiši kaip smuikininkė, bet nuo 1929 m. atsidėjo tik dainavimui.

Sukurti vaidmenys

Valstybinėje Kauno operoje debiutavo 1929 m. lapkričio 26 d. "Pajacų" operos Nedos vaidmenyje. Iki 1944 m., dainuoda-

Gražina Matulaitytė-Rannit

ma Kauno ir Vilniaus teatruose, sukūrė originalius ir ryškius vaidmenis: "Fauste" Margaritos, "Parduotoje nuotakoje" Maženkos, "Lohengrine" Elzės, "Gražinoje" Ramunės ir kt. Repertuare turėjo 24 operas ir 4 operetas.

Su dideliu pasisekimu dainavo operetėse "Linksmoji našlė", Grafas Liuksemburgas ir "Lengvoji kavalerija", sukurdamas charakteringus vaidmenis.

Koncertai ir plokštelės

Kaip solistė koncertavo Pa-

A.† A. ANTANUI ŠETIKUI

mirus, žmoną Genovaitę, dukterį Birutę, sūnus Vitą, Algį, Kęstutį ir jų šeimas nuoširdžiai užjaučia

Stefa ir Vladas Vasikauskai
Nijolė Knobloch

(nukelta į 8 psl.)

DARBININKAS

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

Redakcija ..... (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. .... (718) 827-1351
Spaustuvė ..... (718) 827-1350
Vienuolynas ... (718) 235-5962
Vyskupas ..... (718) 827-7932
Salė (kor.) ..... (718) 827-9645
Salės adm. .... (718) 235-8386

Vysk. Paulius Baltakis, OFM, rugpjūčio 26 d. išvyko į Lietuvą, kur dalyvaus popiežiaus Jono Pauliaus II sutikimo iškilmėse. Po Šv. Tėvo vizito vyskupas lankys Suvalkų trikampio lietuvių Lenkijoje. Į New Yorką grįžta rugsėjo 15 d.

Pranciškonų provincijos vadovybės posėdžiai rugpjūčio 24 ir 25 dienomis vyko Kennebunkporto vienuolyne, kur gyvena provincijolas Tėv. Placidus Barrius, OFM. Iš New Yorko posėdžiuose dalyvavo Tėv. Pranciškus Giedgaudas, OFM, viceprovincijolas, ir Tėv. Leonardas Andriekus, OFM, patarėjas ir Brooklyno vienuolyno viršininkas.

Dail. Adomo Galdiko 100 metų gimimo sukaktis bus paminėta Kultūros Židinyje rudenį. Dailininkas yra gimęs 1993 spalio 18 d. Minėjimui rengti sudaromas specialus komitetas. Numatoma surengti ir kūrinių parodą, išstatyti Vytauto Maželio nuotraukas iš dailininko gyvenimo, surengti akademinę dalį su paskaita ar paskaitomis, kurios pavaizduotų kuo jis praturtino lietuvišką meną.

Vyties kelionių biuro ekskursija Lietuvon Popiežiaus apsilankymo proga išvyksta rugpjūčio 30 d. Grupėje yra 20 žmonių, vadovauja Vytis Kezys. Po Šv. Tėvo vizito iškilmų grupė lankys Lietuvos žymias vietas. Grįžta rugsėjo 15 d. į New Yorką.

Kun. Vytautas Palubinskas, Apreiškimo parapijos klebonas, rugpjūčio 30 d. su ekskursija išvyksta į Lietuvą, kur dalyvaus popiežiaus Jono Pauliaus II sutikime. Parapijoje jį pavaduos kun. Stasys Raila.

Kun. Jonas Vailionis ir Brolis Julius Sasnauskas, OFM, grįždami iš katalikų jaunimo kongreso Denver, Colorado, trumpam buvo sustoję Brooklyno pranciškonų vienuolyne. Iš čia į Lietuvą išskrido rugpjūčio 18 d.

Rimantas Idzelis, skulptorius, anksčiau gyvenęs Apreiškimo parapijos klebonijoje, dabar gyvena New Jersey ir turi savo studiją. Jam gerai sekasi, gauna užsakymų, dalyvauja kolektyvinėse parodose, kur sėkmingai parduoda savo medžio skulptūras. Gyvendamas Apreiškimo parapijos klebonijoje, jis buvo sukūręs Kryžiaus kelių 7 grupines skulptūras. Praeitą savaitę, rugpjūčio 18 d., iš Cananoc, Ont., Kanados, klebonijoje apsilankė Petras Regina, kuris turi įkūręs privatų muziejų. Jis tam muziejui nupirko tris Rimanto Idzelio grupines skulptūras iš klebonijoje esamos stacijų kolekcijos. Skulptoriaus Rimanto Idzelio darbas susidomėjo ir kiti muziejai.

Savo auka paremk lietuvišką spaudą

I NEW YORKĄ GRĮŽO VIRGINIJUS BARKAUSKAS

(atkelta iš 7 psl.)

gonininku, o JAV — Viešpaties Atsimainymo bažnyčioje, Maspeth, NY. Jis planuoja koncertą Apreiškimo bažnyčioje, kai bus susitarta dėl jo tikslesnės datos. Greičiausiai koncertas įvyks spalio mėnesį.

V. Barkauskas yra rimtas ir sąžiningas jaunuolis, pasiryžęs pla-

čiai reikštis koncertinėje veikloje. Turi išdirbęs puikią techniką ir visus duomenis tapti didelio mąsto vargonininku.

Su žmona Asta, kuri yra muzikologė, ir mažamečiu sūneliu Mantvydu, gyvena Maspeth. Žmona jam buvo didelė parama, jam išvykus studijų baigimui į kolegiją.

J. Ž.

SIUNTINIAI, MUTAI IR TRANSPAK

Jau nuo pat pradžių mūšinių potvarkių paskelbimo **TRANSPAK** firma su savo atstovais Lietuvoje pradėjo rūpintis šiuo laiku labai aktualiais ir visai lietuviškai visuomenei jautriais muilo klausimais. Buvo dirbama taip, kad nei siuntėjai, nei gavėjai Lietuvoje **nemokėtų jokių mūšų**. Šio darbo rezultatai:

Dabar yra patvirtinta oficialiai, kad siunčiant per **TRANSPAK** JOKIŲ MUTINIŲ MOKESČIŲ NĖRA.

Komercinės siuntos prekybiniais tikslais turi būti deklaruojamos.

SIUNČIANT SIUNTINIUS SAVO ARTIMIESIEMS PAGALBOS TIKSLAIS, SIŪSKITE PER TRANSPAK - MUTO NEBUS.

Pinigus pervedam doleriais Jūsų giminiams.

MAISTO SIUNTINIAI:

MAŽAS, bet VERTINGAS: kava, arbata, kakava, apelsinų koncentratas, aliejus, mėsos koncentravai, vitaminai - **TIK \$39.**

55 svarai: cukrus, dešros, aliejus, sūris, kava, apelsinų koncentratas ir kt., **\$98.**

22 svarai: mėsos gaminiai ir aliejus, **\$95.**

45 svarai: įvairius maisto be mėsos, **\$75.**

Visi siuntiniai sudaryti iš užsienietišku produktų, išskyrus rūkytas dešras ir sūrį.

Mūsų atstovai šiuose miestuose: Detroit, Cleveland, Hartford, New York, St. Petersburg, FL.

Rašydami būtinai **praneškite savo telefono numerį** - atsakymus į savo klausimus gausite tuoj pat.

Siųskite per seniausią siuntinių į Lietuvą įstaigą

TRANSPAK
2638 W. 69th STREET
CHICAGO, IL 60629
(312) 436-7772

DR. J. STUKO VADOVAUJAMOS RADIO TRANSLIACIJOS

Prof. emeritas dr. Jokūbas Stukas vadovauja dviem radijo valandėlėm: "Lietuvos atsiminimams" ir "Music of Lithuania".

"Lietuvos atsiminimų" radijo valanda po vasaros pertraukos vėl bus girdima po Darbo dienos šventės, pradedant rugsėjo 12 d. sekmadieniu. Valandėlė girdima, nuo 2 iki 3-čios valandos popietį iš Seton universiteto radijo WSCU stoties 89.5 banga.

Valandėlė žengia į 53-čius gyvavimo metus. Ji transliuojama lietuvių kalba.

"Music of Lithuania" anglų kalba transliuojama iš tos pačios radijo stoties valandą anksčiau nei Lietuvos atsiminimų programa, nuo 1-mos iki 2-ros v. popiet.

Šioje programoje transliuojama lietuviškos dainos ir įvairūs lietuviškos muzikos kūriniai. Taip pat klausytojai supažindinami su lietuviškomis kultūros vertybėmis, Lietuvos istorija, kalba, papročiais. Skelbiamos naujausios žinios iš Lietuvos ir kitos žinios, kurios liečia Pabaltijo kraštus.

Prof. Stukui į talką atėjo jo žmona Loretta, Jonas Patrick-Petruškevičius ir Algirdas Šimukonis.

Tikimasi, kad nuo kitų metų pradžios programos bus transliuojamos patogesniu laiku — šeštadienio rytais.

"Music of Lithuania" kitais metais paminės 30 metų sukaktį.

ELIZABETH, NJ

Šv. Petro ir Pauliaus parapija

Nukentėjusiems nuo potvynių parapičiai arkivyskupo potvynio fondui suaukojo 418 dol.

Altoriaus ir Šv. Vardo draugijų piknikas bus rugsėjo 12 d. 2 val. popiet parapijos salėje, 216 Ripley Place, Elizabeth.

Parapijos "vyresnio amžiaus" klubas savo 11-tą sezoną pradeda rugsėjo 13 d. 1 val. Mišios už mirusius draugijos narius bus 12 val. vidudienį bažnyčioje.

Altoriaus draugija rugsėjo 18 d., šeštadienį, rengia ekskursiją autobusų į Šv. Antano šventovę Kennebunkport, ME. Ta pati Altoriaus draugija spalio 21 d. ketvirtadienį, rengia apsipirkimo kelionę į Reading, PA.

Kun. Alfredas Žemėikis savo 30 metų kunigystės sukaktį švenčia lapkričio 6 d. Sukaktuvinis banketas bus parapijos salėje.

Anne M. Matulavich, Lietuvos Vyčių 52 kuopos pirmininkė, rugpjūčio 12-15 dienomis dalyvavo jubiliejiname seime Worcester, MA. Įspūdžius iš seimo savo 52 kuopos nariams papasakos pirmo susirinkimo metu.

William Senkus

"Lietuvos aidas", pagrindinis Lietuvos dienraštis, 16 psl., duoda objektyvų atskiriantis Lietuvos vaizdą. Prenumerata metams \$85. Čekius rašyti "Lietuvos aidas" vardu ir siųsti JAV įgaliotiniui adresu: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Wilton, IL 60514. (sk.)

Didysis Varpininkas VINCAS KUDIRKA, Aleksandro Merkelio parašyta išsami studija apie šį didįjį lietuvių tautos žadintoją, jo asmuo ir gyvento laikotarpio paveikslas. Išleido Akademinių skautų sąjūdžio Vydūno jaunimo fondas, 416 psl. įrištą kietus viršelius, kaina 15 dol. Persiuntimo išlaidom pridėti 2 dol. Gaunama "Darbininko" administracijoje.

Lithuanian Customs and Traditions — Lietuvių papročiai ir tradicijos išeišvijoje, angliškai ir lietuviškai Danutės Bindokienės parašyta knyga, gaunama *Darbininke*. Tai yra jau antroji knygos laida, pirmoji išsibaugusi 1989 m. Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, 364 psl., kietais viršelais. Kaina 15 dol., persiuntimui pridėti dar 2.50 dol.

Kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmuose Plungėje liepos 10 d. atidarytas Žemaičių dailininkų muziejus. Pirmasis savo kūrinius išstatyti buvo pakviestas dail. Juozas Bagdonas iš New Yorko. Nuotraukoje iš k. Plungės rajono kraštotyrininkė Eleonora Ravickienė, Danutė Malakauskienė, Plungės rajono kultūros vadovė, vadovavusi muziejaus atidarymo iškilmėm, toliau už jaunimo — dail. Juozas Bagdonas, Petras Stauskas, buvęs ilgametis Čiurlionio muziejaus direktorius; Plungės rajono pirmininkas — V. Sinkevičius. Vlado Gaudiešiaus nuotrauka

DAIL. JUOZAS BAGDONAS PLUNGĖJE IŽENGĖ Į KUNIGAİKŠČIO OGINSKIO RŪMUS

(atkelta iš 3 psl.)

žiūnas. Jaunas vaikinai. Jo kalba buvo įspūdinga, jautri. Tai džiaugsmas, kad šie rūmai, tiek laiko tarnavę kultūros reikalams, vėl grįžta tarnauti tiems patiems poreikiams. "Lietuvoje Oginskių rūmai švyti ypatinga menų šviesa, kultūros šviesa" — kalbėjo ministro pavaduotojas. "Ta kultūros šviesa ir yra viena centrinių idėjų, kad šiandien visa tai deklaruojama ir pradedama įgyvendinti. Istoriškai Žemaitijos palikimai koncentruojasi Alkos muziejuje Telsiuose, meninė atmintis koncentruojasi šiuose kunigaikščio rūmuose. Čia bus sugrąžinti visi žemaičių kūrėjai iš visų pasviečių", kalbėjo Vytautas Balčiūnas, — "Žemaitijos muziejaus kelias ir pradedamas dail. Juozo Bagdono kūryba".

Sveikinimo kalbą pasakė ir Čiurlionio muziejaus direktorius Česlovas Daugelis, pažadėdamas bendradarbiauti ir talkinti. Kalbėjo ir buvęs ilgametis Čiur-

lionio muziejaus direktorius Petras Stauskas.

Taip pat iškilmėse dalyvavo ir Plungės rajono pirmininkas V. Sinkevičius.

Eleonora Radvickienė, tautotyrininkė, šių rūmų artumoje išgyvenusi apie 40 metų, visą gyvenimą tyrinėjusi Oginskių istoriją, pakalbėjo apie Oginskius, apie Plungės Oginskių praeitį.

Paskutinė kalbėjo Danutė Malakauskienė, rajono kultūros reikalų vadovė, sumani ir žvali moteris. Jautriai pasidžiaugė, kad štai ateina nauji laikai — štai grįžta išeiviai, kad čia turime dail. Juozą Bagdoną. Ji pastebėjo kad, gyvenime didžiausią vaidmenį suvaidina provincija, maži miesteliai ir kaimai. Gerai, kad į provinciją grįžta kultūra ir dvasingumas, visa tai, kuo turtinga buvo lietuvių tauta. Ir provincijoje turi atgimti kultūros gyvenimas. "Ačiū, kad esate su mumis", — baigė savo kalbą Danutė.

Po kalbų sveičiui ant peties

uždėjo platų rankšluostį, lyg apjuosė jį. Rankšluostyje jausti žodžiai: "Lietuviais esame mes gimę". Choras tada ir užtraukė šią giesmę. Tuo metu mergaitės vis nešė gėlių puokštes ir įteikė dailininkui.

Dailininkas savo kalboje prisiminė, kad į šituos rūmus įžengė prieš 70 metų. Tada buvo pirmos klasės gimnazistas. Padėjo visiems už tokį gražų ir nuoširdų priėmimą.

Po kalbos dailininką pasodino į kėdę, choras giedojo "Ilgiausių metų", o publika ėjo sveikinti svečio, vis nešė ir nešė gėles.

Orkestras visą laiką grojo bal-kone.

Staiga į orkestro garsus įsijungė šampano butelių poškėjimas. Pakilo taurės. Juk tai didelė diena, didelė pradžia įvykių, kurie čia išvystys įspūdingą žemaičių dailininkų muziejų.

Sėkmės jiems! Linkime organizatoriams nepailsti, nesustoti. Kilnūs jūsų norai ir darbai! Jie stiprina ir puošia Žemaitiją, o tuo pačiu ir Lietuvą! (p.j.)

LIETUVIŲ FONDO AUKA KULTŪROS ŽIDINIUI

Lietuvių Fondas, teigiamai įvertinęs kultūros Židinio vadovybės prašymą, paskyrė 1000 dol. auką Kultūros Židinio išlaidoms. Esame Lietuvių Fondui

Ieškoma moteris prižiūrėti 78 metų vyrą, Houston, Texas. Nebus sunkaus fizinio darbo. Morkama \$1,000 į mėnesį, duodamas kambarys ir maistas. Skambinti "collect" 713 358-0243. (sk.)

Galų prižiūrėti ligonį ar vaikus. Skambinti 718 296-7322. (sk.)

Ieškoma moteris arba mergina ilgesniais laikais, mokanti gaminti lietuvišką maistą. Kreiptis telef. 718 847-4496.

Butukai pensininkams lietuviškoje aplinkoje. 2 kambariai, virtuvė ir vonia, su šiluma \$450 mėnesiui, 1 miegamasis su visais patogumais \$395 mėnesiui. Villa Maria, P. O. Box 155, Thompson, CT 06277. Telef. 203 923-1810.

Antano Masionio "Ateitininkų dvasia nepalūžo" gaunama ir "Darbininko" administracijoje. Knyga gausiai iliustruota, 214 psl. Kaina \$10. Persiuntimo išlaidoms padengti pridama \$2.

ypatingai dėkingi, kad nežiūrint į tai, kad mažėjant Fondo pajėgumui suteikti paramą visokeriopiams projektams, o prašymų skaičius didėjant, buvo nutarta padvigubinti mums suteikiamą metinę paramą. Tai įrodo, kaip palankiai Lietuvių Fondas įvertina Kultūros Židinio įnašą lietuvių išlaidoms.

Būtų gražu, jei ir mes New Yorko apylinkės lietuviai, kurių naudai Kultūros Židinis buvo įkurtas, irgi daugiau parodytume, kad suprantame Kultūros Židinio reikalingumą. Apgailėtina, kad to pradedam pasigėsti. Kaip kitaip galima suprasti faktą, kad apie pusę narių dar nesumokėjo nario mokesčio ir kad aukos sumažėjo beveik dvigubai.

Židinio finansinė padėtis darosi kritiška, nes išlaidos didėja šuoliais, pavyzdžiui, apdraudimas pabrango apie 1500 dol., išlaidos už elektrą pakilo keliais tūkstančiais dolerių ir t.t. Kultūros Židinis išlaikomas daugiau ir daugiau nelietuvių pinigais. Iš esmės tai nėra blogai; kas yra bloga ir grąsina artėjančia prazūtimi, yra tas, kad daugelis mūsų atsisakome Židiniui remti finansinškai ar darbu, paliekant tą reikalą kažkokiems "kitiems".

Tai yra patogi bet pražūtinga iliuzija, nes tokių "kitų" jau beveik neliko!

Prašau suprasti, kad narystė Kultūros Židinyje ir Židiniui skirtos aukos, yra lyg pasikartojantys referendumai už Židinio išlaikymą. Paaiškėjus, kad Židinis beliko svarbus tik saujelei lietuvių, nebus ir sutinkančių nei iš patriotizmo bei atlyginimo administruoti ir Židinio dury galutinai užsidarys. Jau ir dabar trūksta norinčių Židinio Valdyboje pasidaruoti.

Supraskime, kad Kultūros Židinio egzistavimas nėra paremtas vien tik doleriais. Būtinai taip pat turėti konkretų ir aiškų lietuvių bendruomenės jo svarbos įvertinimą. Jeigu kai kam atrodo, kad neseniai į Ameriką atvykę gali tapti Židinio nariais palengvintom sąlygom.

Algirdas Mačiulaitis
Kultūros Židinio
tarybos pirmininkas